

Τα δικαιώματά σας κοινωνικής ασφάλισης

στην Ισπανία

Κοινωνική Ευρώπη

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι πληροφορίες που παρέχονται από τον παρόντα οδηγό έχουν συνταχθεί και επικαιροποιηθεί σε στενή συνεργασία με τους εθνικούς αντιπροσώπους του συστήματος αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία (MISSOC). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το δίκτυο MISSOC παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=815>

Ο παρών οδηγός παρέχει μια γενική περιγραφή του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που εφαρμόζεται στις αντίστοιχες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται μέσω άλλων δημοσιεύσεων του δικτύου MISSOC, οι οποίες διατίθενται μέσω του παραπάνω συνδέσμου. Μπορείτε επίσης να επικοινωνείτε με τις αρμόδιες αρχές και τα ιδρύματα που παρατίθενται στο παράρτημα Ι του παρόντος οδηγού.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κάθε πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό της δεν φέρουν καμία ευθύνη κατ' οιονδήποτε τρόπο για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση	6
Εισαγωγή	6
Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας	7
Χρηματοδότηση.....	8
Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	9
Κεφάλαιο II: Η υγειονομική περίθαλψη	11
Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;	11
Τι καλύπτεται;	11
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;	12
Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	13
Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα	14
Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	14
Τι καλύπτεται;	14
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;	15
Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	15
Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας	16
Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;	16
Τι καλύπτεται;	16
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές μητρότητας και πατρότητας;	17
Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	17
Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας	19
Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;	19
Τι καλύπτεται;	20
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές αναπηρίας;	21
Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη.....	21
Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος	22
Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;	22
Τι καλύπτεται;	23
Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές γήρατος;.....	23
Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	24

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων	25
Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;	25
Τι καλύπτεται;	26
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;	27
Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	27
Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες	28
Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	28
Τι καλύπτεται;	28
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;	29
Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	29
Κεφάλαιο IX: Οικογενειακά επιδόματα	31
Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;	31
Τι καλύπτεται;	31
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;	31
Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	32
Κεφάλαιο X: Ανεργία	33
Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;	33
Τι καλύπτεται;	34
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;	35
Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	35
Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι	36
Πότε δικαιούστε επίδομα λόγω ελάχιστων πόρων;	36
Τι καλύπτεται;	37
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων;	38
Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	39
Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη	40
Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;	40
Τι καλύπτεται;	40
Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;	41
Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη	41
Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι	42

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές 44

Κεφάλαιο I: Εισαγωγή, οργάνωση και χρηματοδότηση

Εισαγωγή

Το ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνει δύο επίπεδα ή τρόπους προστασίας: το ανταποδοτικό σύστημα και το μη ανταποδοτικό σύστημα.

Ανταποδοτικό σύστημα

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνει τους ακόλουθους δύο τύπους ανταποδοτικού καθεστώτος:

- ένα γενικό καθεστώς που ισχύει για όλους τους μισθωτούς που δεν υπάγονται σε ειδικά καθεστώτα, καθώς και για ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων · και
- πέντε ειδικά καθεστώτα για τους εργαζομένους στον κλάδο της γεωργίας, τους αυτοαπασχολούμενους, τους οικιακούς βοηθούς, τους ανθρακωρύχους και τους ναυτικούς (ναυτεργάτες και αλιείς).

Υπάρχει ειδική προστασία για τους φοιτητές (σχολική ασφάλιση). Υπάρχει επίσης ειδικό ανταποδοτικό καθεστώς για τους δημοσίους υπαλλήλους.

Μη ανταποδοτικό σύστημα

Όσοι αντιμετωπίζουν ειδικές περιπτώσεις ανάγκης, και το εισόδημά τους είναι χαμηλότερο από ορισμένο κατώτατο όριο που ορίζει ο νόμος, δικαιούνται παροχές μη ανταποδοτικού χαρακτήρα. Ενδέχεται να δικαιούνται τις παροχές αυτές ακόμη και αν δεν κατέβαλαν ποτέ εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ή εάν το έπραξαν αλλά δεν δικαιούνται τις σχετικές παροχές στο πλαίσιο του ανταποδοτικού συστήματος.

Οι μη ανταποδοτικές παροχές περιλαμβάνουν:

- ιατρική βοήθεια ·
- επιδόματα γήρατος και αναπηρίας ·
- ειδική βοήθεια για τους ανέργους (*subsidio por desempleo*) ·
- οικογενειακά επιδόματα ·
- μη ανταποδοτικό επίδομα μητρότητας (*subsidio por maternidad de naturaleza no contributiva*) (δεν υπόκειται σε έλεγχο εισοδηματικών πόρων).

Επιπλέον, ορισμένες περιορισμένες κατηγορίες ατόμων μπορούν να ζητούν συμπληρωματικές παροχές είτε από την κεντρική διοίκηση είτε από την τοπική αυτοδιοίκηση. Η κοινωνική βοήθεια αυτού του είδους παρέχεται κυρίως σε ηλικιωμένους και σε άτομα με αναπηρία.

Προαιρετικές ασφαλίσεις

Στην Ισπανία, είναι εφικτή η σύναψη ειδικής σύμβασης με την κοινωνική ασφάλιση, η οποία έχει ως γενικό σκοπό τη διατήρηση ή την επέκταση, σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις, του δικαιώματος στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η σύναψη της εν λόγω σύμβασης μπορεί να συνεπάγεται την υπαγωγή στο αντίστοιχο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, ανάλογα με την ασκούμενη δραστηριότητα. Στην περίπτωση αυτή η καταβολή των οφειλόμενων εισφορών βαραίνει αποκλειστικά τον ενδιαφερόμενο.

Καταχώριση

Προτού αρχίσετε να εργάζεστε στην Ισπανία, πρέπει να εγγραφείτε στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και να υπαχθείτε στο καθεστώς που αντιστοιχεί στον τύπο της ασκούμενης επαγγελματικής δραστηριότητας, εντός των καθορισμένων προθεσμιών. Εάν είστε αυτοαπασχολούμενος, πρέπει να υποβάλετε ο ίδιος την αίτηση εγγραφής και υπαγωγής. Διαφορετικά, αυτό είναι ευθύνη του εργοδότη σας.

Η εγγραφή στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης είναι υποχρεωτική. Διενεργείται μόνον μία φορά, όταν το άτομο αρχίσει να εργάζεται για πρώτη φορά και ισχύει για όλη την επαγγελματική ζωή του.

Κατά την εγγραφή σας, θα σας χορηγηθεί ειδική κάρτα στην οποία θα αναφέρονται τα προσωπικά σας στοιχεία καθώς και ο αριθμός κοινωνικής ασφάλισής σας. Η κάρτα αυτή θα ισχύει καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής σας ζωής και για το σύνολο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Πρέπει συνεπώς να την φυλάσσεται προσεκτικά.

Κανείς δεν μπορεί να είναι ασφαλισμένος σε δύο καθεστώτα για την ίδια επαγγελματική δραστηριότητα. Μόλις ο ενδιαφερόμενος εγγραφεί στο κατάλληλο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης και ξεκινήσει να εργάζεται, αρχίζει να καταβάλλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και ασφαρίζεται αυτομάτως. Τυχόν αλλαγές στην επαγγελματική κατάσταση του εργαζόμενου –για παράδειγμα, αλλαγή εργασίας ή περίοδοι ανεργίας– επηρεάζουν το ασφαλιστικό του καθεστώς. Οι περίοδοι απασχόλησης κατά τις οποίες καταβάλλονται εισφορές ονομάζονται «*altas*». Οι περίοδοι χωρίς επαγγελματική δραστηριότητα ονομάζονται «*bajas*».

Κατά κανόνα, για να μπορεί κανείς να δικαιούται παροχές, πρέπει να απασχολείται και να καταβάλλει εισφορές. Υπάρχουν, ωστόσο, διάφορες περιπτώσεις που λογίζονται ως περίοδοι ασφαλιστικών εισφορών («*alta asimilada*»), παρότι ο ενδιαφερόμενος δεν είναι ενεργά απασχολούμενος.

Ομοίως, και εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, άτομα που δεν καταβάλλουν εισφορές μπορούν παρά ταύτα να δικαιούνται σύνταξη γήρατος, σύνταξη μόνιμης ανικανότητας (απόλυτη μόνιμη ανικανότητα ή βαριά αναπηρία) και παροχές λόγω θανάτου και επιζώντων (με εξαίρεση την αποζημίωση εξόδων κηδείας).

Ειδικό καθεστώς για δημοσίους υπαλλήλους

Το εν λόγω ειδικό καθεστώς εφαρμόζεται στους δημοσίους υπαλλήλους και στους στρατιωτικούς, καθώς και σε άλλους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα. Πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων υπάγονται στο γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης.

Στο εν λόγω καθεστώς υπάγονται:

- οι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι·
- οι στρατιωτικοί δημόσιοι υπάλληλοι·
- οι δημόσιοι υπάλληλοι του δικαστικού κλάδου, του νομοθετικού σώματος, και άλλων συνταγματικών ή κρατικών οργάνων, εφόσον αυτό προβλέπεται από τη νομοθεσία που εφαρμόζεται στην περίπτωση τους.

Οργάνωση της κοινωνικής προστασίας

Το ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης διαχειρίζονται οι ακόλουθοι οργανισμοί.

Το γενικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης (*Tesorería General de la Seguridad Social - TGSS*) είναι επιφορτισμένο με την εγγραφή των επιχειρήσεων, την εγγραφή των μισθωτών και των αυτοαπασχολούμενων και την επαλήθευση της εργασιακής τους κατάστασης και των εισφορών τους στην κοινωνική ασφάλιση, την είσπραξη των εισφορών καθώς και την καταβολή όλων των παροχών. Διαχειρίζεται επίσης το επικουρικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης.

Το εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης (*Instituto Nacional de la Seguridad Social - INSS*) είναι επιφορτισμένο με τη χορήγηση και τον υπολογισμό όλων των παροχών σε χρήμα που προβλέπονται από το σύνολο των καθεστώτων (με εξαίρεση εκείνες του ειδικού καθεστώτος των ναυτικών, των μη ανταποδοτικών συντάξεων γήρατος και αναπηρίας και των παροχών ανεργίας) και των οικογενειακών επιδομάτων όλων των καθεστώτων (συμπεριλαμβανομένου του ειδικού καθεστώτος των ναυτικών).

Το κοινωνικό ίδρυμα ναυτιλίας (*Instituto Social de la Marina - ISM*) έχει διπλή αποστολή. Είναι ο οργανισμός που είναι επιφορτισμένος με τα κοινωνικά προβλήματα του κλάδου της ναυτιλίας και της αλιείας και είναι επίσης ο οργανισμός που διαχειρίζεται το ειδικό καθεστώς των ναυτικών.

Την ιατρική περίθαλψη διαχειρίζονται οι υγειονομικές υπηρεσίες των αυτόνομων κοινοτήτων. Ωστόσο, στις πόλεις Ceuta και Melilla, αρμόδιο για την ιατρική περίθαλψη είναι το εθνικό ίδρυμα υγειονομικής διαχείρισης (*Instituto Nacional de Gestión Sanitaria - INGESA*).

Το ίδρυμα ηλικιωμένων και κοινωνικών υπηρεσιών (*Instituto de Mayores y Servicios Sociales - IMSERSO*) διαχειρίζεται, μαζί με τις αυτόνομες κοινότητες, τις συντάξεις που παρέχονται στο πλαίσιο του μη ανταποδοτικού συστήματος, τις παροχές προς ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και τις σχετικές κοινωνικές υπηρεσίες. Διαχειρίζεται επίσης τα καθεστώτα μακροχρόνιας περίθαλψης.

Η κρατική δημόσια υπηρεσία για την απασχόληση (*Servicio Público de Empleo Estatal - SPEE*) είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση και τον έλεγχο των παροχών ανεργίας. Οφείλει επίσης να επεξεργάζεται πολιτικές εξεύρεσης εργασίας για τους ανέργους, μαζί με τις αυτόνομες κοινότητες, μέσω των υπηρεσιών για την απασχόληση (*Oficinas de Empleo*).

Τα ειδικά καθεστώτα για δημοσίους υπαλλήλους τελούν υπό τη διαχείριση ειδικών δημοσίων οργανισμών.

Προσφυγές

Εάν διαφωνείτε με την απόφαση ενός οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης, μπορείτε να υποβάλετε την αξίωσή σας στον οικείο οργανισμό, εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής απόφασης. Εάν ο οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης απορρίψει την αξίωσή σας, μπορείτε να προσφύγετε στο δικαστήριο της κοινωνικής ασφάλισης (*Juzgado de lo social*) του τόπου διαμονής σας. Σε ένα επόμενο στάδιο, μπορείτε να ασκήσετε έφεση ενώπιον του ανώτερου δικαστηρίου της αυτόνομης κοινότητας στην οποία υπάγεται το δικαστήριο της κοινωνικής ασφάλισης που εξέδωσε την επίδικη απόφαση.

Χρηματοδότηση

Η υποχρέωση καταβολής εισφορών ξεκινά από την έναρξη της αντίστοιχης δραστηριότητας. Οι εισφορές υπολογίζονται με την εφαρμογή ενός ποσοστού (του συντελεστή εισφοράς), σε ένα ποσό το οποίο ονομάζεται βάση εισφοράς. Οι βάσεις αυτές, και τα σχετικά ποσοστά, καθορίζονται σε ετήσια βάση από την κυβέρνηση.

Στο γενικό καθεστώς, η βάση εισφοράς αντιστοιχεί περίπου στον πραγματικό μισθό του μισθωτού. Ωστόσο, υπάρχει ένα κατώτατο όριο, το οποίο αντιστοιχεί στον κατώτατο διεπαγγελματικό μισθό (*SMI*), προσαυξημένο κατά ένα έκτο σε περίπτωση δραστηριότητας πλήρους απασχόλησης, καθώς και ένα ανώτατο όριο, το οποίο είναι λίγο μεγαλύτερο από το πενταπλάσιο του κατώτατου μισθού.

Όσον αφορά τις βάσεις εισφορών για τους αυτοαπασχολούμενους, εφαρμόζονται συγκεκριμένα κατώτατα και ανώτατα όρια και οι εισφορές πρέπει να καταβάλλονται υπολογιζόμενες με βάση τουλάχιστον το κατώτατο όριο. Μπορούν ωστόσο να επιλέγουν υψηλότερη κλίμακα, μέχρι τη μέγιστη επιτρεπόμενη, και στη συνέχεια να την αλλάζουν εντός των προβλεπόμενων ορίων. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μπορούν επίσης να επεκτείνουν την παρεχόμενη προστασία, συμπεριλαμβάνοντας ασφάλιση από εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες.

Οι αυτοαπασχολούμενοι οφείλουν να καταβάλλουν οι ίδιοι τις εισφορές τους στην κοινωνική ασφάλιση. Όσον αφορά τους μισθωτούς, οι εισφορές παρακρατούνται από τις αμοιβές τους και διαβιβάζονται στο γενικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης από τους εργοδότες, μαζί με τις εργοδοτικές εισφορές. Οι εισφορές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες βαραινούν αποκλειστικά τον εργοδότη.

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης χρηματοδοτούνται από το κράτος και από τις αυτόνομες κοινότητες (*Comunidades Autónomas*), με τη συνεργασία τοπικών φορέων και τη συμμετοχή των δικαιούχων, εάν συντρέχει περίπτωση. Τα οικογενειακά επιδόματα χρηματοδοτούνται επίσης από τη φορολογία.

Οι δημόσιοι υπάλληλοι οφείλουν να καταβάλλουν εισφορές στο αντίστοιχο ασφαλιστικό πρόγραμμα και συνταξιοδοτικό ταμείο.

Το δικαίωμά σας σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στην Ευρώπη διαφέρουν από χώρα σε χώρα, γι' αυτό και οι σχετικές διατάξεις της ΕΕ αποσκοπούν στον καλύτερο συντονισμό τους. Είναι σημαντικό να υπάρχουν κοινοί κανόνες που διασφαλίζουν την πρόσβαση στα κοινωνικά επιδόματα ώστε να μη ζημιώνονται οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι και άλλοι ασφαλισμένοι όταν ασκούν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία εντός της ΕΕ. Οι κανόνες αυτοί βασίζονται σε τέσσερις αρχές.

- Όταν μετακινείστε εντός της Ευρώπης, είστε πάντα ασφαλισμένος με βάση τη νομοθεσία ενός και μόνο κράτους μέλους: κατά κανόνα, εάν είστε εργαζόμενος, η χώρα αυτή θα είναι η χώρα στην οποία εργάζεστε, εάν δεν εργάζεστε, θα είναι η χώρα στην οποία διαμένετε.
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης διασφαλίζει ότι έχετε τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους πολίτες της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένος.
- Όταν είναι απαραίτητο, περίοδοι ασφάλισης που κατοχυρώνονται σε άλλες χώρες της ΕΕ μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση κάποιου επιδόματος.
- Οι παροχές σε χρήμα μπορούν να «εξάγονται», εάν ζείτε σε χώρα διαφορετική από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένος.

Μπορείτε να επικαλείστε τις διατάξεις της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης στα 27 κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν (ΕΟΧ) και την Ελβετία (31 χώρες συνολικά).

Ορισμένες γενικές πληροφορίες σχετικά με τις διατάξεις της ΕΕ παρέχονται στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης για όσους μετακινούνται ή ταξιδεύουν στην ΕΕ, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία διατίθενται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο II: Η υγειονομική περίθαλψη

Πότε δικαιούστε υγειονομική περίθαλψη;

Ποιοι είναι ασφαλισμένοι;

- Εργαζόμενοι εγγεγραμμένοι και υπαγόμενοι στην κοινωνική ασφάλιση ή σε εξομοιούμενη κατάσταση. Για τους σκοπούς των εν λόγω παροχών, οι εργαζόμενοι θεωρούνται εγγεγραμμένοι αυτομάτως, ακόμη και αν ο εργοδότης τους δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του.
- Οι φορείς του δικαιώματος σύνταξης και τα πρόσωπα που λαμβάνουν περιοδικές παροχές κοινωνικής ασφάλισης, με εξαίρεση τις οικογενειακές παροχές για συντηρούμενο τέκνο.

Πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη έχουν και τα μέλη των οικογενειών των ασφαλισμένων, συμπεριλαμβανομένων υπό ορισμένες προϋποθέσεις των ακολούθων:

- σύζυγος του ασφαλισμένου ή συμβίος/ία του ασφαλισμένου για τουλάχιστον ένα έτος, καθώς και τα παιδιά του προσώπου αυτού,
- καπόντες σε ευθεία γραμμή του ασφαλισμένου και του/της συζύγου του ασφαλισμένου, ανεξαρτήτως της κατά τον νόμο συγγενειάς τους, αδέρφια του ασφαλισμένου, καθώς και τέκνα υπό αναδοχή, ανεξαρτήτως ηλικίας,
- υιοθετημένα τέκνα και ανήλικοι υπό αναδοχή εν αναμονή υιοθεσίας,
- ανιόντες σε ευθεία γραμμή του ασφαλισμένου και του/της συζύγου του ασφαλισμένου.

Οι εν διαστάσει ή οι διαζευγμένοι και τα πρόσωπα των οποίων ο γάμος κηρύχθηκε άκυρος, εφόσον δεν καλύπτονται με άλλον τρόπο, μπορούν παρά ταύτα να δικαιούνται υγειονομική περίθαλψη υπό την προϋπόθεση ότι ο φορέας του δικαιώματος δικαιούται παροχές περίθαλψης.

Οι απόδημοι Ισπανοί, ενόσω διαμένουν προσωρινά στην Ισπανία ή κατά την οριστική παλιννόστησή τους, μπορούν να υπαχθούν στο καθεστώς υγειονομικής περίθαλψης, εφόσον δεν διαθέτουν άλλου είδους κάλυψη περίθαλψης.

Υγειονομική περίθαλψη παρέχεται επίσης στους μόνιμους κατοίκους που δεν διαθέτουν επαρκή μέσα διαβίωσης. Λεπτομερείς προϋποθέσεις ισχύουν για πτυχές που αφορούν τη μόνιμη διαμονή, τους ανεπαρκείς πόρους, την έλλειψη κάλυψης κοινωνικής ασφάλισης και ενίοτε την ηλικία του δικαιούχου. Εάν οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται, στα εν λόγω άτομα παρέχονται υπηρεσίες μόνον σε επείγουσες περιπτώσεις, εάν πάσχουν από σοβαρή ασθένεια ή πέσουν θύματα ατυχήματος.

Η ασφάλιση δεν είναι εφικτή σε περιπτώσεις έμμισθης απασχόλησης η οποία θεωρείται επομισώδης και δεν αποφέρει εισόδημα που να καλύπτει τις βασικές τουλάχιστον ανάγκες διαβίωσης.

Τι καλύπτεται;

Η υγειονομική περίθαλψη

Το εθνικό σύστημα υγείας προβλέπει ιατρική περίθαλψη κατ' οίκον (*ayuda domiciliaria*, π.χ. για συνταξιούχους ή άτομα με αναπηρία), σε κέντρο υγείας και σε (δημόσιο ή ιδιωτικό) νοσοκομείο, συμβεβλημένο με τις *Comunidades Autónomas* ή το INGESA.

Το εθνικό σύστημα υγείας καλύπτει επίσης τις νοσηλίες και τις πρώτες βοήθειες σε κέντρο πρώτων βοηθειών (με ή χωρίς νοσηλεία). Εάν η μεταφορά του ασθενούς δεν είναι εφικτή με τα συνήθη μέσα μεταφορών, το εθνικό σύστημα υγείας αναλαμβάνει επίσης την υγειονομική μεταφορά (με ασθενοφόρο).

Το εθνικό σύστημα υγείας παρέχει φάρμακα, προθέσεις χειρουργικών επεμβάσεων, ορθοπεδικό υλικό και αναπηρικά αμαξίδια. Αντίθετα, δεν καλύπτει ούτε τις οδοντικές προθέσεις ούτε τα γυαλιά.

Η αποκατάσταση παρέχεται δωρεάν, εάν ο θεράπων ιατρός το κρίνει απαραίτητο. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρέχεται επίσης θεραπεία μέσω ιαματικών λουτρών.

Τέλος, τα σκάφη που βρίσκονται στη θάλασσα μπορούν να λάβουν μέσω ασυρμάτου, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, ιατρικές συμβουλές από το κοινωνικό ίδρυμα ναυτιλίας (ISM).

Ειδικά καθεστώτα – ειδικοί κανόνες

Το ειδικό καθεστώς των ναυτικών προβλέπει ειδικές διατάξεις για τα ατυχήματα και τις ασθένειες που συμβαίνουν εν πλω ή σε λιμένες του εξωτερικού.

Ειδικά προγράμματα για άτομα με ειδικές ανάγκες

Το εθνικό σύστημα υγείας παρέχει υγειονομική περίθαλψη και φάρμακα στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Υπάρχουν προγράμματα λειτουργικής και ψυχοθεραπευτικής αποκατάστασης, ψυχολογικής θεραπείας και συμβουλευτικής, προγράμματα γενικής και εξειδικευμένης εκπαίδευσης, προγράμματα επανένταξης στην εργασία, προγράμματα επαγγελματικής ενσωμάτωσης κ.λπ.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες ηλικίας άνω των 3 ετών, με βαθμό αναπηρίας τουλάχιστον 33%, τα οποία δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα δημόσια μέσα μεταφορών, μπορούν να εξασφαλίσουν επίδομα κινητικότητας ή αποζημίωση για τα έξοδα μετακίνησής τους.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη;

Για να σας παρασχεθεί ιατρική περίθαλψη, πρέπει καταρχήν να προσκομίσετε την «κάρτα χρήστη του εθνικού συστήματος υγείας» (*tarjeta de usuario del Sistema Nacional de Salud*).

Γενικά η ιατρική περίθαλψη παρέχεται δωρεάν. Ωστόσο, η οδοντιατρική περίθαλψη δεν καλύπτεται πλήρως. Σε περίπτωση θεραπείας χωρίς εισαγωγή σε νοσοκομείο, τα φαρμακευτικά προϊόντα παρέχονται δωρεάν για ορισμένους δικαιούχους και, συγκεκριμένα, για τους φορείς δικαιώματος σύνταξης και τους δικαιούχους παροχών λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Οι λοιποί δικαιούχοι πρέπει να καταβάλουν μέρος του κόστους των εν λόγω προϊόντων (συνήθως 40% της τιμής του φαρμάκου). Τα φάρμακα που χορηγούνται στο πλαίσιο νοσοκομειακής θεραπείας παρέχονται δωρεάν.

Εάν είχατε δικαίωμα σε ιατρικές παροχές ως δικαιούχος του κύριου ασφαλιζόμενου (συνήθως του/της συζύγου σας) και δεν ζείτε πλέον μαζί, μπορείτε να ζητήσετε την έκδοση κάρτας ιατρικών παροχών από το τοπικό παράρτημα του εθνικού ιδρύματος κοινωνικής ασφάλισης (INSS) για εσάς και για τα τέκνα σας που ζουν μαζί σας.

Η ιατρική περίθαλψη παρέχεται αποκλειστικά στο πλαίσιο του δικτύου των κέντρων υπηρεσιών υγείας των αυτόνομων κοινοτήτων (με εξαίρεση τη Ceuta και τη Melilla όπου η ιατρική περίθαλψη παρέχεται μέσω του εθνικού ιδρύματος υγειονομικής διαχείρισης (Instituto Nacional de Gestión Sanitaria - INGESA)) ή στα εγκεκριμένα ιατρικά κέντρα (*Centros médicos concertados*). Κατά γενικό κανόνα, η ιατρική περίθαλψη που παρέχεται σε άλλα ιατρικά κέντρα δεν καλύπτεται από το εθνικό σύστημα υγείας.

Εάν θέλετε να επισκεφθείτε γενικό ιατρό, παιδίατρο ή οδοντίατρο, μπορείτε να το κάνετε απευθείας. Εάν θέλετε να επισκεφθείτε ιατρό άλλης ειδικότητας, χρειάζεστε παραπεμπτικό σημείωμα από τον γενικό ιατρό σας. Στη ζώνη ιατρικής φροντίδας στην οποία υπάγεται η κατοικία του, ο ασθενής μπορεί να επιλέξει έναν γενικό ιατρό και έναν παιδίατρο, στον βαθμό που ο αριθμός ασθενών των εν λόγω ιατρών δεν υπερβαίνει τη μέγιστη ποσόστωση που καθορίζεται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της ζώνης ιατρικής φροντίδας. Η εισαγωγή σε νοσοκομείο γίνεται βάσει παραπεμπτικού σημειώματος του ειδικού ιατρού, με εξαίρεση τις επείγουσες περιπτώσεις.

Οι ασθενείς δεν έχουν κατά κανόνα τη δυνατότητα να επιλέξουν νοσοκομείο. Υπάγονται σε συγκεκριμένο νοσοκομείο ανάλογα με τη διεύθυνση κατοικίας τους (με εξαίρεση τα επείγοντα περιστατικά, οπότε παρέχεται πρόσβαση σε οποιοδήποτε νοσοκομείο).

Το δικαίωμά σας σε παροχές υγειονομικής περίθαλψης όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Εάν διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, μπορείτε, τόσο εσείς όσο και η οικογένειά σας, να χρησιμοποιείτε τις υπηρεσίες δημόσιας υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται εκεί. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η περίθαλψη θα είναι δωρεάν, πράγμα το οποίο εξαρτάται από τη νομοθεσία της κάθε χώρας.

Εάν προγραμματίζετε προσωρινή παραμονή (διακοπές, επαγγελματικό ταξίδι κ.λπ.) σε άλλη χώρα της ΕΕ ή στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, προμηθευτείτε την ευρωπαϊκή κάρτα ασφάλισης ασθενείας (EHIC) προτού αναχωρήσετε. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κάρτα EHIC και πώς να την αποκτήσετε παρέχονται στη διεύθυνση: <http://ehic.europa.eu>.

Εάν προγραμματίζετε να εγκατασταθείτε μόνιμα σε άλλη χώρα της ΕΕ, περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά σας σχετικά με παροχές υγειονομικής περίθαλψης παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Πότε δικαιούστε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα για προσωρινή ανικανότητα (*incapacidad temporal*) καταβάλλονται στους εγγεγραμμένους σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης οι οποίοι αναγκάστηκαν να πάψουν να εργάζονται λόγω ασθενείας ή ατυχήματος.

Ειδικές προϋποθέσεις ισχύουν για τους αυτοαπασχολούμενους αγροτεργάτες. Αυτοί μπορούν να υπάγονται προαιρετικά σε ασφαλιστική κάλυψη για παροχές ασθενείας σε χρήμα. Στην ασφάλιση αυτή υπάγονται με την έναρξη της δραστηριότητάς τους ή πριν από την 1^η Οκτωβρίου κάθε έτους.

Παροχές ασθενείας σε χρήμα δικαιούστε εφόσον έχετε καταβάλει εισφορές για τουλάχιστον 180 ημέρες κατά τη διάρκεια των πέντε προηγούμενων ετών.

Τι καλύπτεται;

Παροχές ασθενείας σε χρήμα

Κατά γενικό κανόνα, τα επιδόματα προσωρινής ανικανότητας για εργασία καταβάλλονται μετά την παρέλευση περιόδου αναμονής 3 ημερών. Ο εργοδότης επιβαρύνεται με την καταβολή αποζημίωσης ασθενείας από την τέταρτη έως τη δέκατη πέμπτη ημέρα της άδειας του ασθενούς, ενώ οι παροχές ασθενείας σε χρήμα που καταβάλλονται στη συνέχεια βαρύνουν το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Η παροχή καταβάλλεται για μέγιστο χρονικό διάστημα 365 ημερών, το οποίο είναι δυνατόν να παραταθεί για 180 επιπλέον ημέρες, εφόσον ο θεράπων ιατρός πιστοποιεί ότι η ανάρρωση είναι εφικτή εντός του πρόσθετου αυτού διαστήματος.

Οι παροχές ασθενείας σε χρήμα ανέρχονται στο 60 % της βάσης υπολογισμού (συνήθως, η βάση εισφοράς του προηγούμενου μήνα), καταβάλλονται από την τέταρτη ημέρα διακοπής της εργασίας που βεβαιώνεται από ιατρό και έως και την εικοστή ημέρα (μέχρι τη δέκατη πέμπτη ημέρα βαρύνουν τον εργοδότη). Στη συνέχεια ανέρχονται στο 75 % της βάσης υπολογισμού.

Χορηγείται επίδομα για τη φροντίδα παιδιών που πάσχουν από καρκίνο ή άλλες σοβαρές ασθένειες (*Cuidado de menores afectados por cáncer u otra enfermedad grave*), το οποίο λαμβάνουν οι γονείς (συμπεριλαμβανομένων των θετών γονέων ή όσων βρίσκονται σε στάδιο προ-υιοθεσίας ή μόνιμης αναδοχής), εφόσον εργάζονται αμφότεροι και αναγκάζονται να μειώσουν τον χρόνο εργασίας τους κατά τουλάχιστον 50% προκειμένου να μπορούν να φροντίζουν παιδί που πάσχει από τις προαναφερθείσες ασθένειες και χρήζει μακροχρόνιας παραμονής σε νοσοκομείο. Το δικαίωμα του επιδόματος χορηγείται σε έναν μόνο από τους δύο γονείς.

Ειδικά καθεστάτα – ειδικοί κανόνες

Για τους αυτοαπασχολούμενους, το επίδομα προσωρινής ανικανότητας καταβάλλεται από την τέταρτη ημέρα της ανικανότητας. Τα ύψος του επιδόματος ανέρχεται στο 60 % της μηνιαίας βάσης εισφοράς από την τέταρτη ημέρα έως και την εικοστή ημέρα, και στο 75 % της εν λόγω βάσης υπολογισμού από την εικοστή πρώτη ημέρα και μετά.

Στο ειδικό καθεστώς των εργαζόμενων ως οικιακοί βοηθοί, το επίδομα προσωρινής ανικανότητας ανέρχεται σε 75 % της αντίστοιχης βάσης υπολογισμού. Καταβάλλεται απευθείας από το INSS από την εικοστή ένατη ημέρα μετά την εκδήλωση της ασθένειας ή το ατύχημα.

Κατόπιν αιτήματος, τα επιδόματα προσωρινής ανικανότητας καταβάλλονται από το INSS στους εργαζόμενους που υπάγονται στο ειδικό καθεστώς των μισθωτών αγροτεργατών. Είναι απαραίτητο, κατά τον χρόνο χορήγησης της διακοπής εργασίας, οι ενδιαφερόμενοι εργαζόμενοι να ασκούν μισθωτή δραστηριότητα ή να λαμβάνουν παροχές ανεργίας.

Κατόπιν αιτήματος, τα επιδόματα προσωρινής ανικανότητας καταβάλλονται άμεσα στους αυτοαπασχολούμενους (από το INSS ή από την αλληλασφαλιστική ένωση εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών, ανάλογα με την περίπτωση).

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές ασθενείας σε χρήμα;

Η ανικανότητα προς εργασία πρέπει να βεβαιώνεται από ιατρό των δημόσιων υπηρεσιών υγείας (*Servicios Públicos de Salud*). Το πιστοποιητικό πρέπει να εκδίδεται κατόπιν ιατρικής εξέτασης και να παραλαμβάνεται από τον εργοδότη εντός τριών ημερών από την αποστολή του.

Το δικαίωμά σας σε παροχές ασθενείας σε χρήμα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Κατά κανόνα, οι παροχές ασθενείας σε χρήμα (δηλαδή επιδόματα που συνήθως αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται λόγω ασθενείας) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας.*

Όταν εγκαθίσταστε σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, κάθε φορά που πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να δικαιούστε παροχή ασθενείας, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας της σχετικής από τις προαναφερθείσες χώρες. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την κάλυψη της ασφάλισης ασθενείας όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο IV: Παροχές μητρότητας και πατρότητας

Πότε δικαιούστε παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Παροχές σε είδος

Υγειονομική περίθαλψη (*asistencia sanitaria*) παρέχεται σε γυναίκες μισθωτές, φορείς δικαιώματος σύνταξης, εξομοιούμενες ομάδες, και στα μέλη των οικογενειών τους (όπως περιγράφεται στο [Κεφάλαιο II](#)).

Παροχές/άδειες μητρότητας

Τα επιδόματα κινδύνου κατά την εγκυμοσύνη επιτρέπουν την παροχή προστασίας κατά τη διάρκεια της αναστολής της σύμβασης εργασίας, όταν η εργαζόμενη γυναίκα πρέπει να αλλάξει θέση εργασίας (ή να διακόψει την αυτοαπασχόλησή της), στον βαθμό που οι συνθήκες εργασίας της επηρεάζουν αρνητικά την κατάσταση της υγείας της ή την υγεία του εμβρύου, και η εν λόγω αλλαγή είναι αδύνατη εντός της επιχείρησης στην οποία εργάζεται.

Το επίδομα κινδύνου κατά τη διάρκεια της γαλουχίας (*riesgo durante la lactancia*) καταβάλλεται σε εργαζόμενες μητέρες που θηλάζουν τα παιδιά τους και δεν μπορούν επομένως να ανταποκριθούν στη συνήθη εργασία τους.

Οι παροχές μητρότητας καταβάλλονται στις εργαζόμενες που υπάγονται σε οποιοδήποτε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες δικαιούνται τις περιόδους ανάπαυσης που προβλέπει η εργατική νομοθεσία σε περίπτωση τοκετού, υιοθεσίας ή αναδοχής παιδιού.

Για να δικαιούται ανταποδοτικό επίδομα μητρότητας (*subsidio por maternidad de naturaleza contributiva*) ή επίδομα πατρότητας (*subsidio por paternidad*), ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον:

- 180 ημέρες εισφορών κατά τη διάρκεια των επτά ετών που προηγήθηκαν της γέννησης του παιδιού (ή, σε περίπτωση υιοθεσίας ή αναδοχής, των επτά ετών που προηγήθηκαν της έκδοσης της διοικητικής/δικαστικής απόφασης), ή
- 360 ημέρες εισφορών καθόλη της διάρκεια του εργασιακού βίου του ενδιαφερόμενου.

Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τις εργαζόμενες ηλικίας κάτω των 26 ετών, μόνο σε περίπτωση μητρότητας.

Τι καλύπτεται;

Παροχές σε είδος

Οι έγκυες γυναίκες δικαιούνται προγεννητική περίθαλψη, ιατρική παρακολούθηση κατά τον τοκετό και μεταγεννητική περίθαλψη. Η νοσοκομειακή περίθαλψη είναι εφικτή σε νοσοκομεία του εθνικού συστήματος υγείας (*Sistema Nacional de Salud*) ή σε νοσοκομεία συμβεβλημένα με το σύστημα αυτό.

Άδειες και παροχές μητρότητας/πατρότητας

Το ανταποδοτικό επίδομα μητρότητας χορηγείται για 16 εβδομάδες. Η περίοδος αυτή μπορεί να παρατείνεται για δύο επιπλέον εβδομάδες σε περιπτώσεις πολλαπλού τοκετού, υιοθεσίας ή αναδοχής τέκνου ή σε περίπτωση παιδιού με αναπηρία. Εάν εργάζονται και οι δύο γονείς, ο πατέρας δικαιούται άδεια έως 10 εβδομάδων. Η περίοδος αυτή παρατείνεται σε περίπτωση πρόωρου τοκετού ή περιθάλψης του παιδιού σε νοσοκομείο.

Η άδεια μητρότητας μπορεί επίσης να συνδυάζεται με μερική απασχόληση. Η περίοδος της άδειας μητρότητας μπορεί να καταναμηθεί κατά τη βούληση της ενδιαφερόμενης αλλά, σε περίπτωση βιολογικής μητρότητας, η άδεια είναι υποχρεωτική σε κάθε περίπτωση για τη μητέρα κατά τις 6 πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννηση του παιδιού.

Το ανταποδοτικό επίδομα πατρότητας χορηγείται για 13 ημέρες (ή 20 ημέρες σε ορισμένες περιπτώσεις). Μπορεί να παραταθεί κατά δύο ημέρες ανά τέκνο σε περίπτωση πολλαπλού τοκετού, υιοθεσίας ή αναδοχής. Από 1ης Ιανουαρίου 2012 η διάρκεια της άδειας πατρότητας αυξάνεται στις τέσσερις εβδομάδες.

Τα ημερήσια επίδομα μητρότητας και πατρότητας καταβάλλονται καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του δικαιώματος και ανέρχονται στο 100 % της βάσης υπολογισμού. Αυτή υπολογίζεται ως το αποτέλεσμα της διαίρεσης της βάσης εισφοράς κατά τον μήνα πριν από την ημερομηνία έναρξης της άδειας με τον αριθμό των ημερών που αντιστοιχούν στην εν λόγω εισφορά.

Το μη ανταποδοτικό επίδομα μητρότητας (*subsídio por maternidad de naturaleza no contributiva*) χορηγείται επί 42 ημέρες (ή 56 ημέρες σε ορισμένες περιπτώσεις). Αντιστοιχεί στο 100 % του IPREM (δημόσιος δείκτης εισοδημάτων πολλαπλού σκοπού, *Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples*).

Το επίδομα κινδύνου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης (*riesgo durante el embarazo*) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση και καταβάλλεται από την ημέρα που ξεκινά η αναστολή της σύμβασης εργασίας λόγω κινδύνου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και καθ' όλη τη διάρκεια της αναστολής της εν λόγω σύμβασης. Το ποσό αντιστοιχεί στο 100% της βάσης υπολογισμού, η οποία είναι η ίδια με εκείνη που εφαρμόζεται για τις περιπτώσεις ασθένειας λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας.

Το ποσό του επιδόματος κινδύνου κατά τη διάρκεια της γαλουχίας (*riesgo durante la lactancia*) αντιστοιχεί στο 100% της προαναφερθείσας βάσης υπολογισμού.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές μητρότητας και πατρότητας;

Για να σας παρασχεθεί ιατρική περίθαλψη, πρέπει καταρχήν να προσκομίσετε την «κάρτα χρήστη του εθνικού συστήματος υγείας» (*tarjeta de usuario del Sistema Nacional de Salud*). Εάν είχατε δικαίωμα σε ιατρικές παροχές ως δικαιούχος του κύριου ασφαλιζόμενου (συνήθως του/της συζύγου σας) και δεν ζείτε πλέον μαζί, μπορείτε να ζητήσετε την έκδοση κάρτας ιατρικών παροχών από το τοπικό παράρτημα του εθνικού ιδρύματος κοινωνικής ασφάλισης (INSS) για εσάς και για τα τέκνα σας που ζουν μαζί σας (βλ. επίσης [Κεφάλαιο II: Η υγειονομική περίθαλψη](#)).

Οι παροχές μητρότητας και πατρότητας, το επίδομα κινδύνου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και το αντίστοιχο κατά τη διάρκεια της γαλουχίας καταβάλλονται απευθείας από το INSS ή από το κοινωνικό ίδρυμα ναυτιλίας (ISM), κατόπιν αίτησης. (Βλ. [Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι](#)).

Το δικαίωμά σας σε παροχές μητρότητας και πατρότητας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις συντονισμού καλύπτουν παροχές μητρότητας και τα συναφή παροχές πατρότητας. Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε επίδομα, ο αρμόδιος φορέας (δηλαδή ο φορέας της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι) πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας.

Κατά κανόνα, οι παροχές σε χρήμα (δηλαδή παροχές που αντικαθιστούν το εισόδημα που διακόπτεται) καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας. Οι παροχές σε είδος (δηλαδή ιατρική περίθαλψη, φάρμακα και νοσοκομειακή περίθαλψη) παρέχονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας διαμονής σας, όπως εάν ήσασταν ασφαλισμένοι εκεί.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο V: Παροχές αναπηρίας

Πότε δικαιούστε παροχές αναπηρίας;

Μόνιμη ανικανότητα

Μόνιμη ανικανότητα (*incapacidad permanente*) είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένας εργαζόμενος ο οποίος, αφού υποβλήθηκε στην προβλεπόμενη θεραπευτική αγωγή και κρίθηκε επίσημα θεραπευμένος από ιατρό που του χορήγησε τη σχετική βεβαίωση, εμφανίζει σοβαρά ανατομικά ή λειτουργικά επακόλουθα, τα οποία τον καθιστούν πιθανώς ανίκανο προς εργασία για την υπόλοιπη ζωή του.

Τα άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών, τα οποία πληρούν τις προϋποθέσεις για τη λήψη σύνταξης γήρατος δεν έχουν δικαίωμα να λάβουν επιδόματα μόνιμης ανικανότητας, τα οποία συνδέονται με μη επαγγελματικούς κινδύνους. Όταν οι δικαιούχοι γίνουν 65 ετών, οι συντάξεις μόνιμης ανικανότητας προς εργασία μετατρέπονται αυτομάτως σε συντάξεις γήρατος, χωρίς αυτό να συνεπάγεται οποιαδήποτε μεταβολή των όρων λήψης των παροχών.

Μόνιμη ανικανότητα είναι επίσης η ανικανότητα που παραμένει μετά τη λήξη της περιόδου προσωρινής ανικανότητας, και συγκεκριμένα της μέγιστης περιόδου αυτής. Επομένως, και κατά γενικό κανόνα η μόνιμη ανικανότητα ακολουθεί την προσωρινή ανικανότητα.

Ειδικό καθεστώς προβλέπεται για τους αυτοαπασχολούμενους.

Προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιωμάτων

Για να δικαιούται παροχές μόνιμης ανικανότητας, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υπάγεται σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ή πρέπει να βρίσκεται σε εξομοιούμενη κατάσταση κατά τη στιγμή εκδήλωσης της ανικανότητας. Η προϋπόθεση αυτή δεν ισχύει: 1) όταν η αναπηρία προκαλείται από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, και 2) όταν προκαλείται απόλυτη μόνιμη ανικανότητα ή βαριά αναπηρία από μη επαγγελματικό ατύχημα ή ασθένεια και εφόσον ο εργαζόμενος έχει καταβάλει εισφορές για τουλάχιστον δεκαπέντε έτη, τα τρία εκ των οποίων κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα που προηγήθηκαν της ανικανότητας.

Δεν απαιτείται καμία ελάχιστη περίοδος εισφορών όταν η ανικανότητα είναι συνέπεια μη εργατικού ατυχήματος, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Αντίθετα, σε περίπτωση ανικανότητας που οφείλεται σε μη επαγγελματική ασθένεια, οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να έχουν καταβληθεί από τον εργαζόμενο επί ορισμένο αριθμό ετών, ο οποίος καθορίζεται βάσει της ηλικίας. Για τα κανονικά ασφαλιζόμενα άτομα ηλικίας κάτω των 31 ετών απαιτείται χρόνος ασφάλισης που να αντιστοιχεί στο τουλάχιστον ένα τρίτο του χρόνου που έχει παρέλθει από την ηλικία των 16 ετών μέχρι την ημερομηνία εκδήλωσης της αναπηρίας.

Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας οφείλουν να έχουν ασφαλιστεί για διάστημα που αντιστοιχεί στο τουλάχιστον ένα τέταρτο του χρόνου που έχει παρέλθει από την ηλικία των 20 ετών μέχρι την ημερομηνία εκδήλωσης της ανικανότητας, με ελάχιστο διάστημα τα πέντε χρόνια. Επιπλέον, το ένα πέμπτο της περιόδου εισφορών πρέπει να περιλαμβάνεται στο διάστημα των 10 ετών που προηγείται της αναπηρίας.

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που δεν διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς πόρους και δεν κατέβαλαν ποτέ εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ή δεν κατέβαλαν εισφορές για αρκετά

μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να δικαιούνται ανταποδοτική σύνταξη μπορεί να δικαιούνται μη ανταποδοτική σύνταξη αναπηρίας, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις (για περισσότερα βλ. [Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι](#)).

Βαθμός ανικανότητας

Στο γενικό καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης προβλέπονται τέσσερις βαθμοί ανικανότητας:

- μόνιμη μερική ανικανότητα στην άσκηση του συνήθους επαγγέλματος (*incapacidad permanente parcial para la profesión habitual*), η οποία ορίζεται ως μείωση κατά τουλάχιστον 33 % της κανονικής απόδοσης του εργαζομένου στο σύνηθες επάγγελμά του,
- μόνιμη ολική ανικανότητα στην άσκηση του συνήθους επαγγέλματος (*incapacidad permanente parcial para la profesión habitual*), όταν ο εργαζόμενος δεν είναι πλέον σε θέση να ασκήσει τη συνήθη δραστηριότητά του, αλλά μπορεί να ασκήσει άλλο επάγγελμα,
- απόλυτη μόνιμη ανικανότητα (*incapacidad permanente absoluta*), όταν ο εργαζόμενος χάνει κάθε ικανότητα προς οποιαδήποτε εργασία,
- βαριά αναπηρία (*gran invalidez*), η οποία ορίζεται ως ανικανότητα που συνεπάγεται την αναγκαιότητα προσφυγής σε διαρκή βοήθεια για τις πιο στοιχειώδεις πράξεις της καθημερινής ζωής, όπως η διατροφή, η ένδυση κ.λπ.

Τι καλύπτεται;

Παροχές σε χρήμα

Σε περίπτωση μόνιμης μερικής ανικανότητας στην άσκηση του συνήθους επαγγέλματος, η παροχή συνίσταται σε εφάπαξ ποσό ίσο με 24 μηνιαίες δόσεις της βάσης υπολογισμού της παροχής για προσωρινή ανικανότητα (βλ. [Κεφάλαιο III: Παροχές ασθενείας σε χρήμα](#)).

Για τη μόνιμη πλήρη ανικανότητα, η παροχή συνίσταται σε σύνταξη ίση με το 55 % της αντίστοιχης βάσης υπολογισμού. Για τα άτομα ηλικίας άνω των 55 ετών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση απασχόλησης, το ύψος της σύνταξης ανέρχεται στο 75 % της προαναφερθείσας βάσης υπολογισμού. Η σύνταξη μπορεί, κατόπιν αίτησης του δικαιούχου, να υποκαθίσταται από εφάπαξ ποσό ίσο με 84 μηνιαίες δόσεις (μείον 12 μήνες για κάθε έτος που έχει παρέλθει μετά τη συμπλήρωση 54 ετών ζωής του αιτούντος, με ελάχιστο διάστημα τους δώδεκα μήνες).

Για την απόλυτη μόνιμη ανικανότητα προς οποιαδήποτε εργασία, η παροχή συνίσταται σε σύνταξη ίση με 100 % της βάσης υπολογισμού.

Για τη βαριά αναπηρία, η παροχή συνίσταται στη σύνταξη που καταβάλλεται για την απόλυτη μόνιμη ανικανότητα με προσαύξηση (45 % της ελάχιστης βάσης εισφοράς για το έτος, συν 30 % της βάσης εισφοράς του εργαζόμενου).

Ως προς το ύψος των συντάξεων, ισχύουν κατώτατα και ανώτατα όρια.

Αποκατάσταση

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες περιλαμβάνουν ιατρική περίθαλψη (λειτουργική αποκατάσταση), επαγγελματική καθοδήγηση, επαγγελματική επιμόρφωση (επανεκπαίδευση στο σύνηθες επάγγελμα ή επανεκπαίδευση για άλλο επάγγελμα).

Μπορούν επίσης να εφαρμόζονται ποσοτώσεις για την απασχόληση ατόμων με αναπηρία (π.χ. 2% των θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις με περισσότερους από 50 εργαζόμενους).

Οι επιχειρήσεις που απασχολούν άτομα με αναπηρία δικαιούνται κίνητρα υπό μορφή ελαφρύνσεων στην καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Κίνητρα παρέχονται επίσης υπό μορφή επιδοτήσεων και φορολογικών ελαφρύνσεων και ελαφρύνσεων ως προς τις εισφορές σε περιπτώσεις όπου επιχειρήσεις δημιουργούν ειδικά κέντρα απασχόλησης για άτομα με αναπηρία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές αναπηρίας;

Η μόνιμη ανικανότητα αποφασίζεται από το συμβούλιο αξιολόγησης αναπηριών (EVI). Επανεξέταση της αναπηρίας μπορεί να γίνεται ανά πάσα στιγμή μέχρι το ελάχιστο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης.

Το δικαίωμά σας σε παροχές αναπηρίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ο αρμόδιος φορέας της χώρας στην οποία αιτείστε σύνταξη αναπηρίας λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης ή μόνιμης διαμονής που έχετε συμπληρώσει δυνάμει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη θεμελίωση δικαιώματος παροχών αναπηρίας.

Οι παροχές αναπηρίας καταβάλλονται ανεξάρτητα από τον τόπο της προσωρινής ή μόνιμης κατοικίας σας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία.* Οι απαραίτητοι διοικητικοί έλεγχοι και ιατρικές εξετάσεις γίνονται κατά κανόνα από τον αρμόδιο φορέα της χώρας στην οποία κατοικείτε. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να σας ζητηθεί να επιστρέψετε στη χώρα από την οποία λαμβάνετε τη σύνταξή σας για να πραγματοποιήσετε εκεί τις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον σας το επιτρέπει η κατάσταση της υγείας σας.

Κάθε χώρα εφαρμόζει τα δικά της κριτήρια για τον προσδιορισμό του βαθμού αναπηρίας. Κατά συνέπεια, ενδέχεται ορισμένες χώρες να αναγνωρίζουν για κάποιο πρόσωπο βαθμό αναπηρίας 70%, ενώ σε άλλες χώρες το ίδιο πρόσωπο δεν θεωρείται διόλου ανάπηρο βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν εναρμονίζονται αλλά απλώς συντονίζονται από τις διατάξεις της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VI: Συντάξεις και παροχές γήρατος

Πότε δικαιούστε παροχές γήρατος;

Ανταποδοτική σύνταξη γήρατος

Τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω, που υπάγονται σε ένα καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ή σε εξομοιούμενη κατάσταση (για παράδειγμα, τα άτομα που είναι άνεργα παρά τη θέλησή τους), εφόσον αποδεικνύουν ελάχιστη περίοδο εισφορών (15 έτη, εκ των οποίων 2 πρέπει να περιλαμβάνονται στο διάστημα των 15 ετών που προηγούνται της σύνταξης) και σταματούν να εργάζονται, έχουν δικαίωμα ανταποδοτικής σύνταξης (*pensión de jubilación*). Η ίδια περίοδος εισφορών απαιτείται και για όσους, κατά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, δεν υπάγονται σε κανένα καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ή σε εξομοιούμενη κατάσταση.

Ειδικά καθεστώτα συνταξιοδότησης προβλέπονται για τους αυτοαπασχολούμενους και για τους δημοσίους υπαλλήλους.

Πρόωρη, μερική και ευέλικτη σύνταξη

Τα άτομα που άσκησαν βαριές, τοξικές, ανθυγιεινές ή επικίνδυνες εργασίες (ανθρακωρύχοι, σιδηροδρομικοί, ιπτάμενο προσωπικό και ναυτικοί) και τα άτομα με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 45% το οποίο συνεπάγεται μείωση του προσδόκιμου ζωής, ή σε ορισμένες περιπτώσεις 65% και άνω, μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με πλήρη σύνταξη πριν από την ηλικία των 65 ετών. Ο αριθμός των ημερών επιδότησης για τις περιόδους εργασίας σε ορισμένες κατηγορίες ή ειδικότητες προκύπτει από την εφαρμογή ενός ειδικού συντελεστή.

Όσοι έχουν καταβάλει εισφορές σε επαγγελματική αλληλασφαλιστική ένωση μισθωτών πριν από το 1967 μπορούν να συνταξιοδοτηθούν σε ηλικία 60 ετών με αναλογικά μειωμένη σύνταξη.

Οι εργαζόμενοι που αποδεικνύουν 30 έτη πραγματικών εισφορών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στις υπηρεσίες για την απασχόληση και οι οποίοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την τελευταία θέση εργασίας τους παρά τη θέλησή τους, μπορούν επίσης να συνταξιοδοτηθούν από την ηλικία των 61 ετών με μειωμένη σύνταξη.

Οι εργαζόμενοι δικαιούνται μερική σύνταξη (*pensión de jubilación parcial*) από την ηλικία των 61 ετών και μέχρι την ηλικία στην οποία προβλέπεται γενικά ότι θα λάβουν σύνταξη, εφόσον, μεταξύ άλλων απαιτήσεων:

- έχουν συνάψει με τον εργοδότη τους σύμβαση μερικής απασχόλησης, δυνάμει της οποίας ο χρόνος εργασίας τους και η αμοιβή τους μειώνονται σε ποσοστό μεταξύ 25% και 75%·
- ο εργοδότης συνάπτει ταυτόχρονα σύμβαση αντικατάστασης με έναν αιτούντα εργασία, και ο αντίστοιχος χρόνος εργασίας πρέπει υποχρεωτικά να ασφαλισθεί μέχρι την προβλεπόμενη ημερομηνία συνταξιοδότησης του αντικαθιστάμενου εργαζόμενου (η προϋπόθεση αυτή δεν ισχύει όταν ο μερικώς συνταξιοδοτούμενος είναι ήδη 65 ετών).

Στην Ισπανία προβλέπεται επίσης καθεστώς ευέλικτης σύνταξης, το οποίο επιτρέπει σε δικαιούχους σύνταξης γήρατος να εργάζονται υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης (μεταξύ 25 και 75 % της εργάσιμης ημέρας), οπότε και το ύψος της σύνταξής τους μειώνεται ανάλογα.

Μη ανταποδοτική σύνταξη γήρατος

Τα ηλικιωμένα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς πόρους και δεν κατέβαλαν ποτέ εισφορές κοινωνικής ασφάλισης ή δεν κατέβαλαν εισφορές για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να δικαιούνται ανταποδοτική σύνταξη μπορεί να έχουν δικαίωμα μη ανταποδοτικής σύνταξης γήρατος (βλ. Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι).

Τι καλύπτεται;

Ανταποδοτική σύνταξη γήρατος

Για δεκαπέντε έτη εισφορών, το ύψος της σύνταξης ανέρχεται σε 50% της βάσης υπολογισμού. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται κατά 3% για κάθε συμπληρωματικό έτος εισφορών μέχρι το εικοστό πέμπτο έτος και κατά 2% από το εικοστό έκτο και μετά, έως το 100% για 35 έτη εισφορών.

Η βάση υπολογισμού είναι ίση με το ηλικιακό της διαίρεσης διά του 210 των βάσεων εισφορών του ενδιαφερομένου κατά τους 180 μήνες πριν από εκείνον της συνταξιοδότησης. Οι βάσεις εισφορών για τους 24 μήνες που προηγούνται της συνταξιοδότησης λαμβάνονται υπόψη στην ονομαστική τους αξία, ενώ το υπόλοιπο διάστημα προσαρμόζεται κατ' αναλογία προς τον δείκτη τιμών καταναλωτή.

Οι μισθωτοί που έχουν υπερβεί την ηλικία των 65 ετών, διαθέτουν περισσότερα από 15 χρόνια εισφορών και συνεχίζουν να εργάζονται, δικαιούνται αύξηση 2% στη σύνταξή τους για κάθε επιπλέον έτος εργασίας. Η αύξηση αυτή ανέρχεται σε 3% ανά επιπλέον έτος, εάν έχουν συγκεντρώσει περισσότερα από 40 έτη εισφορών.

Ισχύουν επίσης όρια ελάχιστης σύνταξης (*pensión mínima*) και μέγιστης σύνταξης (π.χ. 2.497,91 ευρώ το μήνα, για το 2011). Η σύνταξη αναπηρίας χορηγείται σε 14 δόσεις ανά έτος.

Παροχές προσύνταξης

Ως προς αυτό, αξίζει να σημειωθεί η απουσία σχετικής ρύθμισης. Η προσύνταξη είναι ένα είδος παροχής ιδιωτικού χαρακτήρα και διαφέρει από τις συντάξεις του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η εσφαλμένη χρήση του όρου δημιούργησε σύγχυση, με αποτέλεσμα να λέγεται ότι τα άτομα που βρίσκονται σε προσύνταξη είναι συνταξιούχοι, πράγμα το οποίο είναι ανακριβές.

Η προσύνταξη μπορεί να ορισθεί ως συμφωνία μεταξύ της επιχείρησης και του εργαζομένου, μέσω της οποίας ο τελευταίος διακόπτει τη δραστηριότητά του, εξασφαλίζοντας οικονομικές συνθήκες παρόμοιες με εκείνες που απολάμβανε, μέχρις ότου φτάσει σε συντάξιμη ηλικία. Το γεγονός ότι έχει πάψει να εργάζεται δεν γεννά δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος. Η οικονομική τους κατάσταση διασφαλίζεται είτε μέσω της καταβολής αποζημιώσεων από την επιχείρηση είτε μέσω της χορήγησης παροχών και επιδομάτων ανεργίας που καταβάλλονται από τη δημόσια υπηρεσία απασχόλησης (*Servicio Público de Empleo Estatal, SPEE*) είτε με συνδυασμό και των δύο συστημάτων. Κατά το διάστημα αυτό, ο εργαζόμενος συνάπτει ειδική σύμβαση με το γενικό ταμείο της κοινωνικής ασφάλισης, προκειμένου να καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης μέχρις ότου φτάσει σε συντάξιμη ηλικία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση σε παροχές γήρατος;

Οι αιτήσεις για παροχές γήρατος πρέπει να υποβάλλονται στην αρμόδια υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης. Το εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης (*Instituto Nacional de la Seguridad Social - INSS*) είναι επιφορτισμένο με τη χορήγηση και τον υπολογισμό των συντάξεων γήρατος και το ίδρυμα ηλικιωμένων και κοινωνικών υπηρεσιών (*Instituto de*

Mayores y Servicios Sociales - *IMSERSO*) διαχειρίζεται, μαζί με τις αυτόνομες κοινότητες, τις συντάξεις που παρέχονται στο πλαίσιο του μη ανταποδοτικού συστήματος. (Βλ. Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι)

Το δικαίωμά σας σε παροχές γήρατος όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ για τις συντάξεις γήρατος αφορούν αποκλειστικά τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα και όχι τυχόν εταιρικά, επαγγελματικά ή ιδιωτικά. Οι διατάξεις αυτές εγγυώνται ότι:

- Σε κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί, το ασφαλιστικό ιστορικό σας διατηρείται μέχρι να φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης στην εκάστοτε χώρα.
- Κάθε χώρα της ΕΕ (καθώς και η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, η Νορβηγία και η Ελβετία) όπου έχετε ασφαλιστεί οφείλει να σας καταβάλει σύνταξη γήρατος, όταν φτάσετε σε ηλικία συνταξιοδότησης. Το ποσό που θα λαμβάνετε από κάθε χώρα εξαρτάται από τη διάρκεια της ασφαλιστικής κάλυψής σας σε αυτή.

Η σύνταξή σας θα σας καταβάλλεται οπουδήποτε διαμένετε στην ΕΕ (και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία).*

You should submit your claim to the pension insurance institution of the EU country (or Iceland, Liechtenstein, Norway or Switzerland) in which you live, unless you have never worked there. If this is the case, you should apply to the country where you last worked.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VII: Παροχές επιζώντων

Πότε δικαιούστε παροχές επιζώντων;

Προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιωμάτων

Τα επιδόματα θανάτου και οι συντάξεις επιζώντος χορηγούνται στους επιζώντες αποθανόντος ασφαλισμένου, εφόσον ο τελευταίος:

- υπαγόταν σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ή σε εξομοιούμενη κατάσταση και απέδειξε περίοδο εισφορών 500 ημερών κατά τα πέντε χρόνια που προηγήθηκαν του θανάτου του. Πρόκειται για την περίπτωση όπου ο θάνατος οφείλεται σε μη επαγγελματική ασθένεια. Εάν ο θάνατος είναι αποτέλεσμα μη εργατικού ατυχήματος, εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, δεν απαιτείται καμία ελάχιστη περίοδος εισφορών. Καμία ελάχιστη περίοδος δεν απαιτείται επίσης για τη χορήγηση σύνταξης ορφανού τέκνου·
- δεν υπαγόταν πλέον σε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ή δεν βρισκόταν πλέον σε εξομοιούμενη κατάσταση, αλλά είχε καταβάλει εισφορές για ελάχιστη περίοδο 15 ετών·
- λάμβανε ανταποδοτική σύνταξη γήρατος ή μόνιμης ανικανότητας·
- ήταν δικαιούχος επιδομάτων προσωρινής ανικανότητας, επιδομάτων κινδύνου κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης ή της γαλουχίας ή παροχών μητρότητας·
- εξαφανίσθηκε συνεπεία εργατικού ή μη εργατικού ατυχήματος, υπό περιστάσεις που καθιστούν πιθανό τον θάνατό του, όταν δεν υπάρχουν νέα του αφανούς επί 90 ημέρες μετά το ατύχημα. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, οι επιζώντες δεν δικαιούνται επίδομα θανάτου.

Επιζών/ώσα σύζυγος

Εκτός ορισμένων εξαιρέσεων, τα πρόσωπα που δικαιούνται σύνταξη επιζώντος είναι εκείνα που συνδέονταν με τον αποθανόντα με γάμο και δεν έχουν τελέσει έκτοτε νέο γάμο. Αυτό ισχύει για τον/την επιζώντα/ώσα σύζυγο, τους διαζευγμένους ή εν διαστάσει συζύγους και τα άτομα των οποίων ο γάμος κηρύχθηκε άκυρος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ύψος της σύνταξης είναι ανάλογο του χρόνου συμβίωσης των συζύγων.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σύνταξη χηρείας δικαιούται και ο σύντροφος του αποθανόντος παρότι δεν συνδεόταν μαζί του με γάμο.

Επιζώντα τέκνα

Η σύνταξη ορφανού χορηγείται στα τέκνα του αποθανόντος, ανεξάρτητα από το κατά πόσον είναι γνήσια τέκνα ή μη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στα τέκνα του επιζώντος συζύγου, υπό την προϋπόθεση ότι κατά την ημερομηνία θανάτου του γονέα αυτά ήταν:

- ηλικίας κάτω των 18 ετών ή μεγαλύτερης ηλικίας αλλά ανίκανα προς εργασία λόγω απόλυτης μόνιμης ανικανότητας ή βαριάς αναπηρίας·
- ηλικίας κάτω των 22 ετών (ή κάτω των 24 ετών σε περίπτωση θανάτου και των δύο γονέων, ή εάν πάσχουν από αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον 33%), όταν τα έσοδά τους δεν υπερβαίνουν τον κατώτατο βασικό μισθό (*salario mínimo interprofesional*).

Άλλα μέλη της οικογένειας

Παροχές υπό μορφή σύνταξης ή προσωρινού επιδόματος μπορούν να χορηγούνται υπό προϋποθέσεις σε άλλα μέλη της οικογένειας (π.χ. γονείς, παππούδες, εγγόνια, αδελφία),

εφόσον συντηρούνταν από τον αποθανόντα, δεν δικαιούνται δημόσια σύνταξη και έχουν ζήσει με τον αποθανόντα για τουλάχιστον δύο χρόνια πριν από τον θάνατό του.

Τι καλύπτεται;

Σύνταξη χηρείας

Το ύψος της σύνταξης αυτής (*pensión de viudedad*) υπολογίζεται εφαρμόζοντας το ποσοστό του 52% στην αντίστοιχη βάση υπολογισμού, η οποία διαφέρει ανάλογα με την επαγγελματική κατάσταση του αποθανόντος (ενεργός εργαζόμενος ή φορέας δικαιώματος σύνταξης – για τους τελευταίους η βάση υπολογισμού είναι η ίδια με εκείνη της σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας) και την αιτία του θανάτου (μη επαγγελματικός κίνδυνος ή επαγγελματικός κίνδυνος). Όταν ο δικαιούχος έχει οικογενειακά βάρη και ένα συγκεκριμένο επίπεδο εισοδήματος, το ποσοστό μπορεί να επαυξηθεί μέχρι το ανώτατο όριο του 70%.

Η καταβολή των συντάξεων διακόπτεται εάν ο επιζών/ώσα σύζυγος έρθει σε νέο γάμο (με ορισμένες εξαιρέσεις, π.χ. όταν είναι ηλικίας άνω των 61 ετών ή έχει αναπηρία βαθμού άνω του 65%, και οι σύζυγοι έχουν αρκετά χαμηλό εισόδημα).

Σύνταξη ορφανού

Το ύψος της σύνταξης για κάθε ορφανό (*pensión de orfandad*) υπολογίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως στη σύνταξη χηρείας, εφαρμόζοντας συντελεστή 20% στην αντίστοιχη βάση υπολογισμού. Εάν δεν υπάρχει επιζών/ώσα σύζυγος, το ποσό της σύνταξης αυτής προστίθεται στη σύνταξη ορφανού (η οποία προσαυξάνεται επομένως από 52 έως και 70%).

Εάν υπάρχουν διάφοροι δικαιούχοι, το άθροισμα της σύνταξης ορφανού και της σύνταξης χηρείας δεν πρέπει κατά κανόνα να υπερβαίνει το 100% της βάσης υπολογισμού (με ορισμένες εξαιρέσεις). Εάν το τέκνο έχει χάσει και τους δύο γονείς, μπορεί να λαμβάνει ορισμένη προσαύξηση επί του ποσού της σύνταξης που προέρχεται από έναν εκ των δύο αποθανόντων γονέων.

Η σύνταξη ορφανού παύει να καταβάλλεται όταν το παιδί φτάσει σε ορισμένη ηλικία. Ενδέχεται επίσης η ανικανότητα που γέννησε το δικαίωμα στην παροχή να εκλείψει ή ο δικαιούχος να υιοθετηθεί ή να παντρευτεί (οπότε και το δικαίωμα διατηρείται για όσους πάσχουν από μόνιμη ανικανότητα ή σοβαρή αναπηρία). Η σύνταξη παύει να καταβάλλεται σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου ή εάν διαπιστωθεί ότι ο εργαζόμενος που εξαφανίστηκε στη διάρκεια ατυχήματος δεν απεβίωσε.

Συντάξεις και προσωρινές παροχές υπέρ άλλων μελών της οικογένειας

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρέχεται σύνταξη υπέρ άλλων μελών της οικογένειας (*pensión en favor de familiares*). Η παροχή αυτή αντιστοιχεί στο 20% της βάσης υπολογισμού.

Παρόμοιοι κανόνες ισχύουν και για το προσωρινό επίδομα υπέρ άλλων μελών της οικογένειας, το οποίο καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα 12 μηνών (*subsidio temporal en favor de familiares*).

Το άθροισμα του συνόλου των παροχών επιζώντων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 100% της βάσης υπολογισμού, με ορισμένες εξαιρέσεις.

Επίδομα θανάτου

Επίδομα θανάτου (*auxilio por defunción*) καταβάλλεται πάντα, ανεξαρτήτως της αιτίας θανάτου.

Το επίδομα θανάτου, ύψους 42,09 (το 2011) είναι ένα ποσό που προορίζεται για την κάλυψη μέρους των εξόδων κηδείας. Πρόκειται για τη μοναδική παροχή που προβλέπεται από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης για τον σκοπό αυτό.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές επιζώντων;

Οι αιτήσεις για συντάξεις και παροχές επιζώντων πρέπει να υποβάλλονται στην αρμόδια υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης. Αρμόδιο για τη χορήγηση τέτοιου είδους παροχών είναι το εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης (*Instituto Nacional de la Seguridad Social - INSS*). (Βλ. Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι)

Το δικαίωμά σας σε παροχές επιζώντων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι κανόνες που ισχύουν για τις συντάξεις επιζώντων συζύγων ή ορφανών τέκνων και για τα επιδόματα θανάτου είναι εν γένει οι ίδιοι με εκείνους που ισχύουν για τις συντάξεις αναπηρίας και γήρατος (βλ. κεφάλαια V και VI). Συγκεκριμένα, οι συντάξεις επιζώντων και τα επιδόματα θανάτου πρέπει να καταβάλλονται χωρίς μειώσεις, τροποποιήσεις ή αναστολές ανεξάρτητα του τόπου κατοικίας του επιζώντος/ώσας συζύγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο VIII: Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες

Πότε δικαιούστε παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Το ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης δεν προβλέπει διαφορετικό καθεστώς για τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες. Ωστόσο, ο ενδιαφερόμενος εργαζόμενος λαμβάνει ειδικές παροχές, επιπροσθέτως των προαναφερομένων.

Εργατικό ατύχημα είναι ένας σωματικός τραυματισμός, τον οποίο υφίσταται ο εργαζόμενος με αφορμή ή σε συνέχεια μιας εργασίας καθώς και λόγω ασθένειας που δεν μπορεί μεν να θεωρηθεί επαγγελματική, επειδή δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο των ασθενειών που χαρακτηρίζονται ως επαγγελματικές, αλλά προκύπτει αναμφίβολα από υποχρεώσεις εγγενείς στην εν λόγω εργασία. Εργατικό ατύχημα θεωρείται επίσης το ατύχημα καθ' οδόν (το οποίο συμβαίνει στη διαδρομή από ή προς τον τόπο εργασίας).

Επαγγελματική ασθένεια είναι μια από τις ασθένειες που περιλαμβάνονται στον επίσημο κατάλογο των επαγγελματικών ασθενειών και συνδέεται με τις κύριες δραστηριότητες που μπορούν να προκαλέσουν μια τέτοια ασθένεια.

Τι καλύπτεται;

Η υγειονομική περίθαλψη

Κατά κύριο λόγο η υγειονομική περίθαλψη παρέχεται με τον τρόπο που περιγράφεται ανωτέρω [Κεφάλαιο II](#), και πάντα στην όσο τον δυνατόν μεγαλύτερη έκταση. Κατά κανόνα παρέχεται χωρίς οικονομική συμμετοχή του ασθενούς. Περιλαμβάνει τη δωρεάν παροχή φαρμάκων, σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς και όλες τις παροχές που συνδέονται με τα προγράμματα αποκατάστασης. Υπάρχουν ιδρύματα που ειδικεύονται στη θεραπεία και αποκατάσταση των θυμάτων εργατικών ατυχημάτων ή επαγγελματικών ασθενειών.

Παροχές σε χρήμα

Εάν η ανικανότητα για εργασία είναι αποτέλεσμα εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, οι μισθωτοί θεωρούνται σε κάθε περίπτωση ότι καταβάλλουν εισφορές και, ανάλογα με την περίπτωση, την καταβολή των επιδομάτων θα αναλάβει η κοινωνική ασφάλιση ή ο εργοδότης. Δεν απαιτείται προηγούμενη ασφαλιστική περίοδος.

Κατά γενικό κανόνα, τα επιδόματα προσωρινής ανικανότητας προς εργασία καταβάλλονται μετά την παρέλευση περιόδου αναμονής 3 ημερών. (εάν η προσωρινή ανικανότητα οφείλεται σε επαγγελματική αιτία, η εν λόγω περίοδος αναμονής δεν εφαρμόζεται).

Σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, οι παροχές καταβάλλονται από την επόμενη ημέρα διακοπής της εργασίας που βεβαιώνεται από ιατρό (το ίδιο ισχύει και για τους προαιρετικά ασφαλισμένους αυτοαπασχολούμενους). Το ύψος του εν λόγω επιδόματος ανέρχεται στο 75% της προαναφερθείσας βάσης υπολογισμού.

Σε περίπτωση προσωρινής ανικανότητας που οφείλεται σε εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, η αποζημίωση καταβάλλεται σύμφωνα με τους προαναφερόμενους κανόνες στο [Κεφάλαιο III](#).

Για τις παροχές μόνιμης ανικανότητας, ανατρέξτε στο [Κεφάλαιο V: Επιδόματα αναπηρίας](#).

Εφάπαξ παροχή μπορεί επίσης να καταβάλλεται σε περίπτωση μόνιμης σωματικής βλάβης, ακρωτηριασμού ή παραμόρφωσης που προέρχεται από εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια, με αποτέλεσμα να μειώνεται η σωματική ακεραιότητα χωρίς να προκαλείται μόνιμη ανικανότητα (*lesiones permanentes no invalidantes*), υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω βλάβη περιλαμβάνεται στον επίσημο κατάλογο.

Ειδική εφάπαξ παροχή

Εάν ένα εργατικό ατύχημα ή μια επαγγελματική ασθένεια προκαλέσει το θάνατο του ασφαλισμένου, χορηγείται εφάπαξ επίδομα επιπλέον των γενικών παροχών που περιγράφονται ανωτέρω στο **Κεφάλαιο VII**.

Ο επιζών/ώσα σύζυγος και, ενδεχομένως, ο πρώην σύντροφος ή επιζών/ώσα σύζυγος, λαμβάνουν ποσό ίσο με το εξαπλάσιο της αντίστοιχης βάσης υπολογισμού. Κάθε ορφανό τέκνο λαμβάνει το ισοδύναμο της αντίστοιχης μηνιαίας βάσης υπολογισμού. Εάν δεν υπάρχει επιζών/ώσα σύζυγος, σύντροφος ή πρώην σύζυγος, το αντίστοιχο ποσό κατανέμεται μεταξύ των ορφανών. Εάν δεν υπάρχει ούτε σύζυγος ούτε ορφανά τέκνα με δικαίωμα στην παροχή λόγω θανάτου και επιζώντων, ο πατέρας και η μητέρα, εφόσον συντηρούνταν από τον αποθανόντα, θα λάβουν το ισοδύναμο του δωδεκαπλάσιου της μηνιαίας βάσης υπολογισμού, εφόσον είναι αμφότεροι στη ζωή, και του εννεαπλάσιου της μηνιαίας βάσης υπολογισμού, εάν μόνον ένας εξ αυτών είναι στη ζωή.

Αμέλεια του εργοδότη

Όλες οι παροχές που χορηγούνται σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας επαυξάνονται κατά 30 έως 50% εάν το ατύχημα ή η ασθένεια οφείλονται σε αμέλεια του εργοδότη όσον αφορά την τήρηση των υποχρεώσεων του σε θέματα ασφάλειας και υγιεινής της εργασίας.

Οι παροχές που συνδέονται με εργατικό ατύχημα ή με επαγγελματική ασθένεια χορηγούνται ακόμη και αν ο εργοδότης δεν εκπλήρωσε τις ασφαλιστικές υποχρεώσεις του σε σχέση με τον εργαζόμενο.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες;

Ο δικαιούχος μπορεί ελεύθερα να επιλέξει θεράποντα ιατρό, αλλά όταν απαιτείται νοσοκομειακή περίθαλψη, οφείλει να νοσηλευτεί στο νοσοκομείο που θα του υποδειχθεί.

Οι αιτήσεις για παροχές σε χρήμα πρέπει να κατατίθενται στην αρμόδια υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης (συνήθως στο εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης, *Instituto Nacional de la Seguridad Social - INSS*). (Βλ. Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι)

Το δικαίωμά σας σε παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικών ασθενειών όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι διατάξεις της ΕΕ σχετικά με τις παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες μοιάζουν πολύ με τις διατάξεις για τις παροχές ασθενείας (βλ. ενότητες II και III). Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία, εάν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε χώρα άλλη από εκείνη στην οποία είστε ασφαλισμένοι για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες, δικαιούστε συνήθως, σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, υγειονομική περίθαλψη

στη χώρα αυτή. Οι παροχές σε χρήμα καταβάλλονται συνήθως από τον οργανισμό στον οποίο είστε ασφαλισμένοι, ακόμη και αν κατοικείτε μόνιμα ή προσωρινά σε άλλη χώρα.*

Όταν πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις για να δικαιούστε επιδόματα για εργατικά ατυχήματα ή επαγγελματικές ασθένειες, ο φορέας στον οποίο είστε ασφαλισμένοι πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης, διαμονής ή απασχόλησης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας. Διασφαλίζεται έτσι ότι οι εργαζόμενοι δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη όταν αλλάζουν εργασία ή εγκαθίστανται σε άλλο κράτος.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφαλαίο IX: Οικογενειακά επιδόματα

Πότε δικαιούστε οικογενειακά επιδόματα;

Τα άτομα που εργάζονται ή/και διαμένουν στην Ισπανία ενδέχεται να δικαιούνται οικογενειακό επίδομα για κάθε εξαρτημένο τέκνο ηλικίας κάτω των 18 ετών ή ενήλικο τέκνο, αλλά με αναπηρία τουλάχιστον 65%, καθώς και για τα ανήλικα παιδιά στο πλαίσιο της μόνιμης αναδοχής ή στο στάδιο προ της υιοθεσίας. Εάν οι δύο γονείς αποβιώσουν ή εγκαταλείψουν τα παιδιά τους, δικαιούχοι των επιδομάτων είναι τα παιδιά.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις παιδιών με αναπηρία, τα οικογενειακά επιδόματα δεν καταβάλλονται όταν το οικογενειακό εισόδημα υπερβαίνει ορισμένο ποσό (συγκεκριμένα τα 11.264,01 ευρώ ή τα 16.953,05 ευρώ για τις οικογένειες με τρία συντηρούμενα τέκνα και με προσαύξηση 2.745,93 για κάθε επιπλέον συντηρούμενο τέκνο.

Τι καλύπτεται;

Το επίδομα τέκνου (*prestaciones por hijo a cargo*) καταβάλλεται 12 φορές ανά έτος. Το ύψος του εξαρτάται από την ηλικία και ανάλογα με το εάν το παιδί πάσχει από αναπηρία. Για παράδειγμα, η υψηλότερη παροχή (521,40 ευρώ το 2011) καταβάλλεται για παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών και με βαθμό ανικανότητας άνω του 75%.

Τα πρώτα δύο έτη γονικής άδειας (*excedencia por cuidado de hijo*) που δικαιούνται οι μισθωτοί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τη φύλαξη κάθε παιδιού, φυσικού, υιοθετημένου ή υπό αναδοχή, ή το πρώτο έτος άδειας για τη φύλαξη μέλους της οικογένειας (*excedencia por cuidado de familiares*) έως τον δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, το οποίο, λόγω ηλικίας, ατυχήματος, ασθένειας ή αναπηρίας δεν είναι σε θέση να συντηρηθεί μόνο του και δεν ασκεί αμειβόμενη δραστηριότητα, λογίζονται ως πραγματική περίοδος εισφορών για τους σκοπούς κοινωνικής ασφάλισης όσον αφορά τις παροχές μητρότητας, πατρότητας, μόνιμης ανικανότητας, γήρατος, θανάτου και επιζώντων.

Όταν ο λόγος αίτησης της άδειας είναι η φύλαξη ανηλίκου και η οικογενειακή μονάδα στην οποία ανήκει ο ανήλικος θεωρείται πολυμελής οικογένεια γενικής κατηγορίας, η περίοδος που λαμβάνεται υπόψη ως πραγματική περίοδος εισφορών, η οποία αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, διαρκεί 30 μήνες, ή 36 μήνες, εάν η πολυμελής οικογένεια υπάγεται σε ειδική κατηγορία.

Εφάπαξ παροχές χορηγούνται επίσης σε περίπτωση πολλαπλού τοκετού ή υιοθεσίας, καθώς και σε περιπτώσεις πολυτέκνων, μονογονεϊκών οικογενειών ή μητέρων με αναπηρία.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα οικογενειακά επιδόματα;

Οι αιτήσεις για τα οικογενειακά επιδόματα πρέπει να κατατίθενται στην αρμόδια υπηρεσία κοινωνικής ασφάλισης. Αρμόδιο για τη χορήγηση όλων των οικογενειακών επιδομάτων (για όλα τα καθεστώτα, συμπεριλαμβανομένου του ειδικού καθεστώτος για τους ναυτικούς) είναι το εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης (*Instituto Nacional de la Seguridad Social - INSS*). (Βλ. Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι)

Το δικαίωμά σας σε οικογενειακά επιδόματα όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Τα χαρακτηριστικά και τα ποσά των οικογενειακών επιδομάτων ποικίλουν σημαντικά από το ένα κράτος στο άλλο. * Είναι επομένως σημαντικό να γνωρίζετε ποιο κράτος είναι υπεύθυνο να σας χορηγήσει τα επιδόματα αυτά και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται. Οι γενικές αρχές για τον προσδιορισμό της σχετικής νομοθεσίας διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=el>.

Η χώρα που είναι υπεύθυνη για την καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφάλισης που έχετε συμπληρώσει βάσει της νομοθεσίας άλλης χώρας της ΕΕ, καθώς και της Ισλανδίας, του Λιχτενστάιν, της Νορβηγίας ή της Ελβετίας, εάν αυτό είναι απαραίτητο ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος.

Εάν μια οικογένεια δικαιούται επιδόματα βάσει της νομοθεσίας περισσότερων της μίας χωρών, λαμβάνει κατά κανόνα τα υψηλότερα ποσά των επιδομάτων που προβλέπονται βάσει της νομοθεσίας μίας από τις χώρες αυτές. Με άλλα λόγια, η οικογένεια αντιμετωπίζεται ως εάν όλα τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να διέμεναν και να ήταν ασφαλισμένα στη χώρα με την ευνοϊκότερη νομοθεσία.

Τα οικογενειακά επιδόματα δεν μπορούν να καταβάλλονται εις διπλούν για την ίδια περίοδο και για το ίδιο μέλος της οικογένειας. Υπάρχουν κανόνες προτεραιότητας σύμφωνα με τους οποίους προβλέπεται η αναστολή των επιδομάτων από μία χώρα μέχρι του ποσού εκείνων που καταβάλλονται από τη χώρα που είναι κατά βάση αρμόδια για την καταβολή τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

---

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο X: Ανεργία

Πότε δικαιούστε παροχές ανεργίας;

Οι άνεργοι, οι οποίοι είναι σε θέση και επιθυμούν να εργασθούν και οι οποίοι έχασαν την εργασία τους ή των οποίων ο χρόνος εργασίας (και ο αντίστοιχος μισθός) μειώθηκε κατά τουλάχιστον 10% (έως 70% κατά το μέγιστο) κατόπιν διαδικασίας περικοπών, δικαιούνται παροχές ανεργίας. Η ανεργία μπορεί να είναι πλήρης ή μερική. Οι παροχές ανεργίας είναι δύο ειδών: οι ανταποδοτικές παροχές και οι ειδικές παροχές.

Παροχές ανεργίας

Ανταποδοτική παροχή ανεργίας χορηγείται, εφόσον ο ενδιαφερόμενος πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- είναι εγγεγραμμένος και υπάγεται σε ένα καθεστώς, ή σε εξομοιούμενη κατάσταση, κοινωνικής ασφάλισης που καλύπτει τον εν λόγω κίνδυνο·
- είναι νόμιμα άνεργος και αποδεικνύει ότι είναι διαθέσιμος να αναζητήσει ενεργά εργασία και να δεχθεί κατάλληλη θέση εργασίας·
- κατέβαλε εισφορές για ελάχιστο διάστημα 360 ημερών κατά τη διάρκεια των 6 ετών που προηγούνται της κατάστασης νόμιμης ανεργίας ή της χρονικής στιγμής λήξης της υποχρέωσης καταβολής εισφορών·
- είναι ηλικίας άνω των 16 και κάτω των 65 ετών, εκτός εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της σύνταξης·
- δεν υπάγεται σε απαγόρευση σώρευσης.

Βοήθεια προς ανέργους

Η βοήθεια προς ανέργους παρέχεται υπό μορφή επιδόματος ανεργίας και εισοδήματος ενεργού ένταξης.

Τα ειδικά επιδόματα ανεργίας είναι δυνατόν να καταβληθούν υπό μορφή βοήθειας σε άτομα που δεν δικαιούνται ανταποδοτικές παροχές, επειδή δεν κατέβαλαν εισφορές για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς και σε άτομα που έλαβαν ανταποδοτικές παροχές ανεργίας, αλλά παραμένουν χωρίς εργασία στο τέλος της περιόδου κατά την οποία τα δικαιούνταν. Οι μη ανταποδοτικές παροχές καταβάλλονται μόνον στους αιτούντες εργασία που διαθέτουν εισόδημα κατώτερο του 75% μηνιαίου εγγυημένου κατώτατου μισθού (*salario mínimo interprofesional*), οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στην αντίστοιχη υπηρεσία απασχόλησης επί ένα μήνα και δεν αρνήθηκαν κατάλληλη προσφορά εργασίας ή σεμινάριο επαγγελματικής εκπαίδευσης που τους πρότεινε η κρατική δημόσια υπηρεσία για την απασχόληση.

Επιπλέον, ο δικαιούχος πρέπει να πληροί συμπληρωματικές προϋποθέσεις, όπως για παράδειγμα:

- να έχει μέλη της οικογένειάς του που συντηρούνται από αυτόν ή να έχει λήξει το δικαίωμα του λήψης ανταποδοτικών παροχών ή
- να είναι ηλικίας άνω των 45 ετών, χωρίς συντηρούμενα μέλη οικογένειας, και να έχει λάβει ανταποδοτικές παροχές για διάστημα τουλάχιστον 12 μηνών· ή
- να είναι ηλικίας άνω των 52 ετών και να πληροί όλες τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησής του, εκτός αυτής που αφορά την ηλικία· ή

- να μη δικαιούται την ανταποδοτική παροχή ανεργίας, διότι έχει καταβάλει εισφορές για διάστημα τουλάχιστον 3 μηνών (με οικογενειακές υποχρεώσεις) ή τουλάχιστον 6 μηνών (χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις) αλλά κατώτερο των 12 μηνών, ή πρόκειται για παλιννοστούντα που επιστρέφει από χώρα με την οποία δεν υπάρχει σύμβαση σχετική με την προστασία κατά των συνεπειών της ανεργίας, ή ο ενδιαφερόμενος μόλις αποφυλακίσθηκε.

Το **εισόδημα ενεργού ένταξης** μπορεί να παρέχεται στους μακροχρόνια άνεργους ηλικίας άνω των 45 ετών (αλλά μέχρι 65). Παρέχεται επίσης, μεταξύ άλλων, σε παλιννοστούντες εργάτες ηλικίας άνω των 45 ετών, οι οποίοι επιστρέφουν από το εξωτερικό όπου εργάστηκαν για διάστημα τουλάχιστον έξι μηνών, σε άτομα με αναπηρία και σε θύματα βίας λόγω φύλου ή ενδοοικογενειακής βίας.

Τι καλύπτεται;

Παροχές ανεργίας

Τα ύψος της παροχής ανεργίας (*prestación por desempleo*) ποικίλει ανάλογα με τον αριθμό των συντηρούμενων ατόμων, με ορισμένο κατώτατο και ανώτατο όριο. Σε περίπτωση πλήρους ανεργίας, η παροχή ανέρχεται στο 70% της βάσης υπολογισμού κατά τις πρώτες 180 ημέρες και σε 60% της βάσης υπολογισμού για το υπόλοιπο της περιόδου χορήγησης της παροχής. Η βάση υπολογισμού ισούται με τον μέσο όρο των βάσεων εισφορών κατά τους τελευταίους έξι μήνες. Προβλέπονται κατώτατα και ανώτατα όρια.

Σε περίπτωση μερικής ανεργίας, οι παροχές μειώνονται αναλογικά.

Τα άτομα που δικαιούνται παροχές ανεργίας έχουν επίσης δικαίωμα σε ιατρική περίθαλψη. Όσον αφορά τις λοιπές παροχές κοινωνικής ασφάλισης, η περίοδος λήψης των επιδομάτων ανεργίας θεωρείται περίοδος εισφορών.

Η διάρκεια της περιόδου χορήγησης των παροχών εξαρτάται από το διάστημα για το οποίο ο ενδιαφερόμενος κατέβαλε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κατά τα τελευταία έξι χρόνια. Εάν έχουν καταβληθεί εισφορές για τουλάχιστον 360 ημέρες, η παροχή ανεργίας μπορεί να λαμβάνεται για διάστημα έως 4 μηνών. Εάν έχουν καταβληθεί εισφορές για περισσότερες από 2.160 ημέρες, η παροχή ανεργίας μπορεί να λαμβάνεται για διάστημα έως 2 ετών.

Βοήθεια προς ανέργους

Το ειδικό **επίδομα ανεργίας** (*subsidio por desempleo*) καταβάλλεται συνήθως επί έξι μήνες με πιθανές εξάμηνες παρατάσεις, για συνολικό διάστημα έως 18 μήνες (περαιτέρω παρατάσεις μπορούν να χορηγούνται σε ειδικές περιπτώσεις). Όταν ο μισθωτός είναι ηλικίας άνω των 52 ετών και πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, οι παροχές καταβάλλονται μέχρι τη συνταξιοδότησή του.

Κατά γενικό κανόνα, ένα μη ανταποδοτικό επίδομα ανεργίας αντιστοιχεί στο 80% του δημόσιου δείκτη εισοδημάτων πολλαπλού σκοπού (*Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples, IPREM*). Οι μακροχρόνια άνεργοι ηλικίας άνω των 45 ετών δικαιούνται, μετά το τέλος διετούς περιόδου χορήγησης ανταποδοτικής παροχής, ειδικό εξάμηνο επίδομα, το οποίο κυμαίνεται από το 80% έως το 133% του IPREM ανάλογα με τον αριθμό των συντηρούμενων μελών της οικογένειάς τους.

Οι δικαιούχοι δικαιούνται επίσης ιατρική περίθαλψη.

Εισόδημα ενεργού ένταξης

Το εισόδημα ενεργού ένταξης (*Renta Activa de Inserción, RAI*) χορηγείται σε ποσοστό 80% του ισχύοντος *IPREM*. Για παράδειγμα, το 2011 το *IPREM* ανέρχεται σε 17,75 ευρώ την ημέρα ή 532,51 ευρώ το μήνα ή 6.390,13 το έτος.

Το εισόδημα ενεργού ένταξης καταβάλλεται για μέγιστο διάστημα έως 11 μήνες.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στις παροχές ανεργίας;

Όλες οι παροχές ανεργίας τελούν υπό τη διαχείριση, καταβάλλονται και ελέγχονται από την κρατική δημόσια υπηρεσία για την απασχόληση (*Servicio Público de Empleo Estatal, SPEE*), εκτός των παροχών των εργαζομένων που είναι εγγεγραμμένοι στο ειδικό καθεστώς των ναυτικών, τις οποίες διαχειρίζεται το Κοινωνικό Ίδρυμα Ναυτιλίας (*ISM*). (Βλ. [Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι](#))

Το δικαίωμά σας σε παροχές ανεργίας όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Αρμόδιο για τη χορήγηση παροχών ανεργίας είναι συνήθως το κράτος μέλος στο οποίο απασχολείστε. Ειδικές διατάξεις ισχύουν για τους μεθοριακούς εργαζόμενους και άλλους διασυνοριακούς εργαζόμενους, οι οποίοι έχουν διατηρήσει τον τόπο κατοικίας τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο εργάζονται.

Περίοδοι ασφάλισης ή απασχόλησης που έχουν συμπληρωθεί σε άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και στην Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία ή την Ελβετία, ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης.

Εάν θέλετε να αναζητήσετε εργασία σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν, στη Νορβηγία ή στην Ελβετία, μπορείτε υπό ορισμένες προϋποθέσεις να εξαγάγετε τις παροχές αυτές για ορισμένο χρονικό διάστημα.*

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Κεφάλαιο XI: Ελάχιστοι πόροι

Πότε δικαιούστε επίδομα λόγω ελάχιστων πόρων;

Μη ανταποδοτικές παροχές, που χρηματοδοτούνται από τη φορολογία και υπόκεινται σε έλεγχο εισοδηματικών πόρων, παρέχονται σε όσους βρίσκονται σε ιδιαίτερα δεινή οικονομική κατάσταση. Οι παροχές αυτές δεν χορηγούνται κατά βούληση και τα ποσά τους εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες.

Δεν υπάρχει γενικό καθεστώς κοινωνικής πρόνοιας μη ανταποδοτικού χαρακτήρα. Ωστόσο, προβλέπεται ειδική μη ανταποδοτική ελάχιστη παροχή για ορισμένες κατηγορίες ατόμων σε ιδιαίτερα δεινή οικονομική κατάσταση.

Οι ειδικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση μη ανταποδοτικής σύνταξης αναπηρίας είναι:

- ηλικία: ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι ηλικίας τουλάχιστον 18 ετών και κάτω των 65·
- διαμονή: ο ενδιαφερόμενος πρέπει να διαμένει νόμιμα σε ισπανικό έδαφος για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών, εκ των οποίων τα δύο διαδοχικά έτη που προηγούνται της ημερομηνίας της αίτησης·
- βαθμός αναπηρίας ή χρόνια ασθένεια σε ελάχιστο ποσοστό 65 %·
- έλλειψη άλλων επαρκών πόρων.

Οι ειδικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση μη ανταποδοτικής σύνταξης γήρατος είναι:

- ηλικία: ο ενδιαφερόμενος πρέπει να είναι ηλικίας τουλάχιστον 65 ετών ή μεγαλύτερος·
- διαμονή: νόμιμη διαμονή σε ισπανικό έδαφος για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δέκα ετών, στο διάστημα μεταξύ του δέκατου έκτου έτους της ηλικίας και της ημερομηνίας συνταξιοδότησης, εκ των οποίων δύο διαδοχικά έτη που προηγούνται της ημερομηνίας της αίτησης·
- έλλειψη άλλων επαρκών πόρων.

Οι άνεργοι που διαμένουν νόμιμα στην Ισπανία δικαιούνται ενδεχομένως βοήθεια προς ανέργους που παρέχεται υπό μορφή επιδόματος ανεργίας και εισοδήματος ενεργού ένταξης (όπως περιγράφεται στο [κεφάλαιο X: Ανεργία](#)).

Ειδική ελάχιστη παροχή προβλέπεται για τους ισπανούς απόδημους και παλιννοστούντες. Οι ισπανοί υπήκοοι που δικαιούνται την εν λόγω παροχή είναι όσοι διαμένουν σε χώρα όπου το σύστημα κοινωνικής προστασίας δεν λειτουργεί ομαλά. Αυτοί πρέπει να είναι ηλικίας άνω των 65 ετών, για να δικαιούνται παροχές γήρατος, και μεταξύ 16 και 65 ετών, για να δικαιούνται παροχές αναπηρίας. Οι παλιννοστούντες ηλικίας άνω των 65 ετών δικαιούνται παροχές εφόσον είναι ισπανοί υπήκοοι, οι οποίοι γεννήθηκαν στην Ισπανία και έχουν διαμείνει σε χώρες όπου τα συστήματα κοινωνικής προστασίας δεν λειτουργούν ομαλά, ή εφόσον είναι πρόσωπα ισπανικής καταγωγής που έχουν διαμείνει στην Ισπανία για οκτώ έτη πριν από την υποβολή της αίτησης και διέθεταν ισπανική ιθαγένεια κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

Τι καλύπτεται;

Μη ανταποδοτική σύνταξη αναπηρίας

Όσοι μόνιμοι κάτοικοι πάσχουν από αναπηρία και βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης μπορούν να λαμβάνουν μη ανταποδοτική σύνταξη αναπηρίας (*pensión de invalidez no contributiva*), δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, ακόμη και αν δεν κατέβαλαν ποτέ εισφορές ή εάν δεν κατέβαλαν εισφορές για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να δικαιούνται ανταποδοτική σύνταξη.

Ένα άτομο θεωρείται ότι δεν διαθέτει ανεπαρκείς πόρους όταν το συνολικό ετήσιο εισόδημά του, όπως υπολογίζεται για το 2011, είναι κατώτερο των 4.866,40 ευρώ. Το ποσό αυτό προσαρμόζεται ανάλογα με το μέγεθος της οικιακής μονάδας (δηλαδή είναι υψηλότερο όταν ζουν μαζί περισσότερα μέλη της οικογένειας). Οικιακή μονάδα (οικονομική μονάδα) υφίσταται σε όλες τις περιπτώσεις όπου ο δικαιούχος ζει μαζί με άλλα πρόσωπα, είτε δικαιούχους είτε όχι, με τα οποία συνδέεται εξ αγχιστείας ή εξ αίματος μέχρι τον δεύτερο βαθμό συγγένειας.

Η σύνταξη υπολογίζεται σε ετήσια βάση (347,60 ευρώ το μήνα X 14 πληρωμές, δηλαδή 4.866,40 ευρώ το έτος).

Εάν η οικονομική μονάδα περιλαμβάνει περισσότερους από έναν δικαιούχους, το ποσό για κάθε δικαιούχο αντιστοιχεί στο αποτέλεσμα της διαίρεσης, δια του αριθμού των δικαιούχων, του αθροίσματος της σύνταξης συν το 70 % αυτής, πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των δικαιούχων μείον ένα.

Το ετήσιο εισόδημα ή έσοδα του δικαιούχου δεν πρέπει να υπερβαίνουν το ετήσιο ποσό της μη ανταποδοτικής σύνταξης κατά περισσότερο από 25 %. Εάν συμβαίνει αυτό, η μη ανταποδοτική σύνταξη μειώνεται ανάλογα. Ωστόσο, το ύψος της σύνταξης δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από το ένα τέταρτο του συνολικού ποσού της πλήρους σύνταξης (1.216,60 ευρώ ετησίως το 2011).

Όταν ο βαθμός αναπηρίας είναι τουλάχιστον 75 % και απαιτείται βοήθεια από άλλα πρόσωπα για την εκτέλεση των βασικών δραστηριοτήτων της καθημερινής ζωής, το ποσό της σύνταξης προσαυξάνεται κατά 50 %.

Μη ανταποδοτική σύνταξη γήρατος

Όλοι όσοι έχουν φτάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης και βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης μπορούν να λαμβάνουν παροχές σε χρήμα, δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, ακόμη και αν δεν κατέβαλαν ποτέ εισφορές ή εάν δεν κατέβαλαν εισφορές για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να δικαιούνται ανταποδοτική σύνταξη.

Οι ίδιοι κανόνες υπολογισμού της μη ανταποδοτικής σύνταξης αναπηρίας (όπως αναφέρονται παραπάνω) ισχύουν και για τη μη ανταποδοτική σύνταξη γήρατος (*pensión de jubilación no contributiva*).

Βοήθεια προς ανέργους

Ο υπολογισμός του επιδόματος ανεργίας και του εισοδήματος ενεργού ένταξης περιγράφεται στο [Κεφάλαιο X: Ανεργία](#).

Ελάχιστη παροχή για Ισπανούς απόδημους και παλιννοστούντες

Η ελάχιστη παροχή για απόδημους και παλιννοστούντες (*prestación por razón de necesidad a favor de los españoles residentes en el exterior y retornados*) υπολογίζεται με

δύο τρόπους. Για τους απόδημους, η βοήθεια καθορίζεται σε ετήσια βάση από τη γενική διεύθυνση Μετανάστευσης (*Dirección General de Emigración*). Οι παλιννοστούντες δικαιούνται ποσό ίσο με τη μη ανταποδοτική σύνταξη γήρατος. Το ποσό αυτό καταβάλλεται 12 φορές ετησίως (και όχι 14 φορές όπως οι μη ανταποδοτικές συντάξεις).

Επίδομα στέγασης,

Τα επίδομα στέγασης αποσκοπούν στην ελάφρυνση της δαπάνης ενοικίου, όταν ο δικαιούχος πληροί, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- δικαιούται μη ανταποδοτική σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας,
- δεν έχει ιδιόκτητη κατοικία,
- δεν είναι συγγενής τρίτου βαθμού του ιδιοκτήτη.

Το επίδομα στέγασης ανέρχεται σε 525 ευρώ το μήνα (το 2011).

Κοινωνικές υπηρεσίες

Το ισπανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης διαχειρίζεται τις ακόλουθες κοινωνικές υπηρεσίες: θέσεις σε γηροκομεία για τους ηλικιωμένους, βοήθεια κατ' οίκον, διακοπές και παραμονές σε ιδρύματα λουτροθεραπείας, δίκτυα κέντρων και εστιών για συνταξιούχους, θέσεις σε ιδρύματα για σωματικά και διανοητικά αναπήρους, και υγειονομική περίθαλψη (θεραπεία και αποκατάσταση).

Για τους ναυτικούς οι οποίοι, λόγω της εργασίας τους, πρέπει να παραμένουν προσωρινά σε λιμένες της Ισπανίας, προβλέπονται ειδικές κοινωνικές υπηρεσίες, ενημέρωση, και οικονομική βοήθεια μέσω του δικτύου των «Οίκων της Θάλασσας» (*Casas del Mar*) σε όλους τους βασικούς λιμένες.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στα επίδομα λόγω ελάχιστων πόρων;

Οι μη ανταποδοτικές συντάξεις αναπηρίας και γήρατος οργανώνονται σε περιφερειακή βάση ενώ αρμόδια για τη βοήθεια προς ανέργους και την ελάχιστη παροχή για τους απόδημους και τους παλιννοστούντες είναι η κεντρική διοίκηση.

Οι μη ανταποδοτικές συντάξεις αναγνωρίζονται από τις αυτόνομες κοινότητες (*Comunidades Autónomas*) στις οποίες έχουν μεταβιβαστεί οι αρμοδιότητες του ιδρύματος ηλικιωμένων και κοινωνικών υπηρεσιών (*Instituto de Mayores y Servicios Sociales - IMSERSO*). (Βλ. Παράρτημα I: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι)

Οι δικαιούχοι των συντάξεων αυτών υποχρεούνται να αναφέρουν εντός 30 ημερών τυχόν αλλαγές της κατάστασής τους που ενδέχεται να επηρεάζουν το δικαίωμα ή το ύψος της σύνταξής τους. Οφείλουν να υποβάλλουν δήλωση του εισοδήματος της οικιακής τους μονάδας για το παρελθόν έτος κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου κάθε έτους. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να ελέγχονται από τις φορολογικές αρχές.

Οι αιτήσεις για βοήθεια προς ανέργους πρέπει να κατατίθενται στην κρατική δημόσια υπηρεσία για την απασχόληση (*Servicio Público de Empleo Estatal - SPEE*) ενώ για την ελάχιστη παροχή για απόδημους και παλιννοστούντες στη γενική διεύθυνση Μετανάστευσης (*Dirección General de Emigración*).

Για ζητήματα που αφορούν ειδικές κοινωνικές υπηρεσίες, οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να απευθύνονται στο *IMSERSO*, ενώ οι ναυτεργάτες απευθύνονται στο κοινωνικό ίδρυμα ναυτιλίας (*Instituto Social de la Marina - ISM*).

Κατά γενικό κανόνα, η επιστροφή των παροχών από τον δικαιούχο είναι υποχρεωτική σε περιπτώσεις σφάλματος, απάτης ή μη γνωστοποίησης αλλαγής κατάστασης.

Το δικαίωμά σας σε επιδόματα λόγω ελάχιστων πόρων όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Ο συντονισμός των κανόνων της ΕΕ αφορά μόνο την κοινωνική ασφάλεια και όχι τα επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

Κεφάλαιο XII: Μακροχρόνια περίθαλψη

Πότε δικαιούστε μακροχρόνια περίθαλψη;

Παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης δικαιούνται όσοι στερούνται ή χάνουν τη σωματική, διανοητική, πνευματική ή αισθητηριακή αυτονομία τους, λόγω ηλικίας, ασθένειας ή ανικανότητας, και χρειάζονται βοήθεια από άλλα πρόσωπα κατά την εκτέλεση των βασικών καθημερινών δραστηριοτήτων τους (ή, στις περιπτώσεις ατόμων με διανοητική αναπηρία ή ασθένεια, άλλες μορφές υποστήριξης για την προσωπική τους αυτονομία).

Η μακροχρόνια περίθαλψη παρέχεται στους ισπανούς πολίτες που έχουν διαμείνει νόμιμα στη χώρα για τουλάχιστον πέντε χρόνια, εκ των οποίων δύο έτη προηγούνται άμεσα της ημερομηνίας της αίτησης. Δικαίωμα στη μακροχρόνια περίθαλψη έχουν και οι παλιννοστούντες Ισπανοί. Δικαίωμα στη μακροχρόνια περίθαλψη έχουν και οι παλιννοστούντες Ισπανοί.

Προϋπόθεση για τη χορήγηση των παροχών είναι το εισόδημα και τα περιουσιακά στοιχεία των δικαιούχων να μην υπερβαίνουν ορισμένο επίπεδο. Επιπλέον προϋπόθεση είναι ότι ο δικαιούχος πρέπει να χρειάζεται βοήθεια τουλάχιστον μία φορά ημερησίως κατά την εκτέλεση των βασικότερων καθημερινών δραστηριοτήτων του.

Γίνεται διάκριση μεταξύ τριών βαθμών ανάγκης για φροντίδα (**grados de dependencia**):

- βαθμός I, μέτρια ανάγκη (χρειάζεται φροντίδα τουλάχιστον μία φορά ημερησίως)·
- βαθμός II, μεγάλη ανάγκη (χρειάζεται φροντίδα περισσότερες από δύο φορές ημερησίως)·
- βαθμός III, σοβαρή ανάγκη (χρειάζεται συνεχής φροντίδα).

Κάθε βαθμός περιλαμβάνει επιπλέον δύο (επιμέρους) επίπεδα.

Δεν υπάρχουν προϋποθέσεις ηλικίας, αλλά ισχύουν ειδικές διατάξεις για τα παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών.

Τι καλύπτεται;

Προβλέπονται είτε παροχές σε είδος είτε παροχές σε χρήμα. Ωστόσο, δεν υπάρχει δυνατότητα επιλογής μεταξύ των δύο μορφών παροχών. Δεν επιτρέπεται επίσης συσσώρευση παροχών σε χρήμα με παροχές σε είδος. Οι παροχές σε χρήμα χορηγούνται μόνο όταν δεν μπορούν να χορηγηθούν παροχές σε είδος (λόγω έλλειψης των ανάλογων πόρων).

Παροχές σε είδος

Μεταξύ των παροχών σε είδος συγκαταλέγονται διάφορες μορφές κατ' οίκον βοήθειας για το εξαρτώμενο άτομο. Ο δικαιούχος ενδέχεται επίσης να δικαιούται τηλε-βοήθεια και παροχή προληπτικών μέτρων.

Η βοήθεια σε κέντρα ημέρας και νύκτας παρέχεται υπό μορφή μερικής περίθαλψης σε κέντρο φροντίδας. Η διάρκεια και το είδος της περίθαλψης εξαρτώνται από τις ατομικές ανάγκες του δικαιούχου.

Η πλήρης μακροχρόνια περίθαλψη σε κέντρο φροντίδας παρέχεται σε ειδικά ιδρύματα, κυρίως οίκους ευγηρίας και κέντρα αναπήρων.

Ο δικαιούχος ενδέχεται να πρέπει να καλύψει μέρος του κόστους των υπηρεσιών, αλλά η συμμετοχή του αυτή εξαρτάται από το είδος και το κόστος της εκάστοτε υπηρεσίας και από την προσωπική οικονομική κατάσταση του δικαιούχου.

Παροχές σε χρήμα

Τα ποσά των παροχών μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα ορίζονται από τη νομοθεσία και ποικίλουν ανάλογα με την κατηγορία ανάγκης για φροντίδα. Το μέγιστο μηνιαίο ποσό είναι 833,96 ευρώ (το 2011).

Οι παροχές σε χρήμα μειώνονται αναλογικά προς το ύψος οποιωνδήποτε άλλων δημόσιων χρηματικών παροχών παρόμοιας φύσεως και σκοπού. Ειδικότερα, οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα είναι ασύμβατες με: το ανταποδοτικό συμπληρωματικό ποσό που χορηγείται για σοβαρή αναπηρία· το μη ανταποδοτικό συμπληρωματικό ποσό για συντηρούμενο τέκνο ηλικίας άνω των 18 ετών με βαθμό αναπηρίας τουλάχιστον 75 %, και τα οποίο χρειάζεται βοήθεια από άλλο πρόσωπο· το επίδομα (π.χ. επιπλέον μη ανταποδοτικής σύνταξης αναπηρίας) για βοήθεια που παρέχεται από τρίτους.

Πώς αποκτάτε πρόσβαση στη μακροχρόνια περίθαλψη;

Η επιτροπή αξιολόγησης των αυτόνομων κοινοτήτων (*Comunidades Autónomas*), η οποία απαρτίζεται από επαγγελματίες του τομέα της υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών, αξιολογεί τον βαθμό ανάγκης για φροντίδα βάσει κλίμακας σύμφωνα με τη Διεθνή Ταξινόμηση Νόσων, Αναπηριών και Υγείας (ICF) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Μπορούν να γίνονται και περιοδικές επαναξιολογήσεις.

Η περίθαλψη μπορεί να παρέχεται από επαγγελματίες παρόχους, δηλαδή ιδρύματα και παρόχους κατ' οίκον περίθαλψης, δημόσιου, ημι-δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα. Συγγενείς ή οικεία πρόσωπα των δικαιούχων μπορούν να ενεργούν ως μη επαγγελματίες φροντιστές.

Παροχές σε χρήμα μπορούν να χορηγούνται στον δικαιούχο, ο οποίος πληρώνει στη συνέχεια τον μη επαγγελματία φροντιστή. Ο τελευταίος καλύπτεται υποχρεωτικά από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Το δικαίωμά σας σε μακροχρόνια περίθαλψη όταν μετακινείστε στην Ευρώπη

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης υπάγονται επίσης στους κανόνες της ΕΕ για τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης, όπως οι παροχές ασθενείας. Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε χρήμα καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία είστε ασφαλισμένοι, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα.*

Οι παροχές μακροχρόνιας περίθαλψης σε είδος χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας στην οποία διαμένετε προσωρινά ή μόνιμα ωσάν να ήσαστε ασφαλισμένος στη χώρα αυτή.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον συντονισμό των δικαιωμάτων σας κοινωνικής ασφάλισης, όταν αλλάζετε τόπο διαμονής ή ταξιδεύετε, παρέχονται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social-security-coordination>.

* Ορισμένες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου και συνεπώς δεν «εξάγονται». Οι παροχές αυτές παρατίθενται στο παράρτημα II στο τέλος του οδηγού.

Παράρτημα Ι: Χρήσιμες διευθύνσεις και χρήσιμοι δικτυακοί τόποι

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιωμάτων και τις επιμέρους παροχές κοινωνικής ασφάλισης στην Ισπανία μπορείτε να λάβετε από τους δημόσιους φορείς που διαχειρίζονται το σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Για ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης που αφορούν περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ, μπορείτε να αναζητήσετε τον φορέα με τον οποίο επιθυμείτε να επικοινωνήσετε στον κατάλογο φορέων που διατηρεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διατίθεται στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Για ζητήματα που αφορούν παροχές ασφάλισης σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη πρέπει να απευθύνεστε στους ακόλουθους φορείς:

Υπουργείο Εργασίας και Μετανάστευσης

Ministerio de Trabajo e Inmigración
Agustín de Bethencourt, 4
28071 Madrid
Τηλ.: +34 91 3630000
Φαξ: +34 91 5332996
Ηλ. Ταχ.: informacionmtin@mtin.es
www.mtin.es

Υπουργείο Υγείας, Κοινωνικής Πολιτικής και Ισότητας

Ministerio de Sanidad, Política social e Igualdad
Paseo del Prado, 18-20
28071 Madrid
Τηλ.: +34 91 596 10 00
Φαξ: +34 91 596 44 80
Ηλ. Ταχ.: oiac@msps.es
www.msps.es

Γενικό ταμείο κοινωνικής ασφάλισης

Tesorería General de la Seguridad Social
Plaza de los Astros, 5 y 7
28007 Madrid
Τηλ.: +34915038000
Φαξ: +3491 5038411
www.seg-social.es

Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας

Instituto Nacional de la Seguridad Social
c/ Padre Damián, 4
28036 Madrid
Τηλ.: 34915688300
Φαξ: 34915611051
www.seg-social.es

Εθνικό ίδρυμα υγειονομικής διαχείρισης

Instituto Nacional de Gestión Sanitaria

c/ Alcalá, 56

28071 Madrid

Τηλ.: +34 91 3380365

Φαξ: +34 91 3380853

Ηλ. Ταχ.: mamez@insalud.es

www.ingesa.msc.es

Ίδρυμα ηλικιωμένων και κοινωνικών υπηρεσιών

Instituto de Mayores y de Servicios Sociales

Avda. de la Ilustración s/n con vta. A Ginzo de Limia, 58

28029 Madrid

Τηλ.: + 34 901 109 899

Φαξ: +34 91 7033981

Ηλ. Ταχ.: buzon@imserso.es

www.imserso.es

www.dependencia.imserso.es

Κρατική δημόσια υπηρεσία για την απασχόληση

Servicio Público de Empleo Estatal

c/ Condesa de Venadito, 9

28027 Madrid

Τηλ.: +34 91 5859888

Φαξ: +34 91 3775881

Ηλ. Ταχ.: inem@inem.es

www.sepe.es

Κοινωνικό ίδρυμα ναυτιλίας

Instituto Social de la Marina

C/ Genova, 24

28004 Madrid

Τηλ.: +34917006600

Φαξ: +34 91 7006716

www.seg-social.es

Παράρτημα II: Ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές

Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης, οι λεγόμενες ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές σε χρήμα¹, παρέχονται αποκλειστικά στη χώρα διαμονής του δικαιούχου. Οι παροχές αυτές σε χρήμα δεν μπορούν επομένως να «εξαχθούν» σε περίπτωση εγκατάστασής σας σε άλλη χώρα της Ευρώπης, ακόμη και αν εξακολουθείτε να είστε ασφαλισμένος στην Ισπανία. Οι ειδικές μη ανταποδοτικές παροχές για την Ισπανία είναι οι ακόλουθες:

- εγγύηση ελάχιστου εισοδήματος (Νόμος 13/82 της 7ης Απριλίου 1982) ·
- παροχές σε χρήμα ως βοήθεια προς τους ηλικιωμένους και αναπήρους που δεν μπορούν να εργαστούν (Βασιλικό Διάταγμα 2620/81 της 24ης Ιουλίου 1981) ·
- μη ανταποδοτικές συντάξεις αναπηρίας και γήρατος, όπως προβλέπονται στο άρθρο 38 παράγραφος 1 του ενοποιημένου κειμένου του γενικού νόμου περί κοινωνικής ασφάλισης, ο οποίος εκδόθηκε μέσω του Βασιλικού Νομοθετικού Διατάγματος 1/1994 της 20ης Ιουνίου 1994 ·

και

οι παροχές που συμπληρώνουν τις ως άνω συντάξεις, όπως προβλέπονται από τη νομοθεσία των Αυτόνομων Κοινοτήτων, όταν τα συμπληρώματα αυτά διασφαλίζουν ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης στην εκάστοτε Αυτόνομη Κοινότητα

- επιδόματα για την προώθηση της κινητικότητας και την αποζημίωση εξόδων μετακίνησης (Νόμος 13/1982 της 7ης Απριλίου 1982).

¹ Βλ. παράρτημα Χ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 988/2009.